

Baltijas Sociālo Zinātņu institūts

**VALSTS KULTŪRIZGLĪTĪBAS IESTĀŽU ABSOLVENTU DARBA
TIRGUS IZPĒTE:
PIEPRASĪJUMS UN PIEDĀVĀJUMS**

ATSKAITE

2007. GADA DECEMBRIS

institūts

Baltijas Sociālo Zinātņu

Elizabetes iela 65-16,
Rīga, LV-1050, Latvija
T. 7217553 F. 7217560
E-pasts: biss@biss.soc.lv

SATURS

Pētījuma apraksts	3
Galvenie secinājumi	5
Pētījuma rezultāti	9
1. Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāju un augstskolu vadītāju un nodaļu (katedru) vadītāju ekspertaptauja	9
VIDĒJĀS PROFESIONĀLĀS KULTŪRIZGLĪTĪBAS IESTĀDES	9
AUGSTSKOLAS	19
2. Absolventu telefonaptaujas galvenie rezultāti	29
3. Absolventu telefonaptauja - Tabulu atskaite	44
Pielikums	60
Ekspertu intervijas jautājumi - augstskolas	60
Ekspertu intervijas jautājumi - vidējās profesionālās izglītības iestādes	68
Intervēto ekspertu saraksts	75
Absolventu telefonaptaujas anketa	77

PĒTĪJUMA APRAKSTS

Projekta nosaukums: Valsts kultūrizglītības iestāžu absolventu darba tirgus izpēte: pieprasījums un piedāvājums

Pētījuma veicējs: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts
Elizabetes iela 65-16, Rīga LV-1050,
tel. 7217553, fax 7217560

Pētījuma pasūtītājs: LR Kultūras ministrija

Pētījuma mērķis:

- 1) Noskaidrot ekspertu (vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāju un skolotāju un augstskolu vadītāju un nodaļu/ katedru vadītāju) viedokli par audzēkņu sagatavotību darba tirgum un pašu darba tirgu kultūras sfērā.
- 2) Noskaidrot 2005-2007.gada kultūrizglītības iestāžu absolventu uzvedību pēc mācību beigšanas, salīdzināt to ar 2002. gada un 1998. gada absolventu uzvedību. No salīdzinošās analīzes konstatēt izmaiņas jauno kultūras speciālistu nodarbinātībā un izmaiņas pašā darba tirgū.

Pētījuma laiks: 2007.gada septembris - decembris

Pētījuma metodes:

Pētījumu veido divas daļas: vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāju un augstskolu vadītāju un nodaļu/ katedru vadītāju ekspertu aptauja un 2005-2007.gada kultūrizglītības iestāžu absolventu aptauja.

Ekspertu aptaujā tika aptaujāti 16 vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji un skolotāji un 41 augstskolu vadītājs vai nodaļu/ katedru vadītāji. Kopā 57 eksperti (plānoti 40 eksperti). Ekspertu aptauja sniedz kultūrizglītības iestāžu vadītāju viedokli par audzēkņu sagatavotību darba tirgum un pašu darba tirgu kultūras sfērā, kā arī informāciju par to, kāds valsts atbalsts būtu nepieciešams kultūrizglītības iestāžu darba nodrošināšanai un uzlabošanai.

2005-2007.gada kultūrizglītības iestāžu absolventu aptaujā tika aptaujāti 220 absolventi (plānoti 200), no tiem:

- vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi – 101;
- augstskolu absolventi – 119.

Šī aptauja sniedz ieskatu kultūrizglītības iestāžu absolventu uzvedībā pēc mācību beigšanas. Aptaujas metode – telefonintervijas pēc iepriekš sagatavotas datu bāzes ar absolventu telefoniem.

Pētījuma aptaujas anketa, kā arī ekspertu interviju jautājumi tika veidoti tā, lai būtu nodrošināta iespēja veikt salīdzinājumu ar pētījuma rezultātiem 2002.gadā. Pētījuma aptaujas anketa, kā arī ekspertu interviju jautājumi un ekspertu saraksti pirms lauka darba uzsākšanas tika saskaņoti ar Kultūras ministriju.

Pētījumā iekļautās valsts kultūrizglītības iestādes:

1. Rīgas Dizaina un mākslas vidusskola;
2. Liepājas mākslas vidusskola;
3. Rēzeknes Mākslas vidusskola;
4. J. Rozentāla Rīgas Mākslas vidusskola;
5. Jāzepa Mediņa Rīgas mūzikas vidusskola;
6. Alfrēda Kalniņa Cēsu mūzikas vidusskola;
7. Jelgavas mūzikas vidusskola;
8. E. Melngaiļa Liepājas mūzikas vidusskola;
9. Ventspils mūzikas vidusskola;
10. Daugavpils Mūzikas vidusskola;
11. Jāņa Ivanova Rēzeknes mūzikas vidusskola;
12. Emīla Dārziņa mūzikas vidusskola;
13. Rīgas Doma kora skola;
14. Rīgas horeogrāfijas vidusskola;
15. Daugavpils mākslas koledža "Saules skola"
16. Valmieras mākslas vidusskola;
17. Latvijas Kultūras koledža;
18. Latvijas Mākslas akadēmija;
19. J. Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija;
20. Latvijas Kultūras akadēmija;
21. Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskola (RPIVA) ([Profesionālā bakalaura studiju programma „Mūzikas skolotājs”](#), profesionālā maģistra studiju programma „Mūzikas pedagoģija”, Profesionālā bakalaura studiju programma „Deju un ritmikas skolotājs”, [Profesionālā maģistra studiju programma „Dejas pedagoģija”](#));
22. Liepājas pedagoģijas augstskola (pilna laika studijas „Mūzikas skolotājs”, „Māksla”, „Jauno mediju māksla“, „Datordizains“, „K“);
23. Baltijas Starptautiskā Akadēmija (Studiju programma „Kultūras vadība”).
24. LU Bibliotēkzinātnes un informācijas nodaļa (bakalauri un maģistri).

GALVENIE SECINĀJUMI

Darba tirgus vērtējums kultūras sfērā

Salīdzinot darba tirgus situāciju šobrīd ar laiku pirms pieciem gadiem, eksperti atzīmē vairākas pozitīvas izmaiņas. Eksperti uzskata, ka iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā pēdējo piecu gadu laika ir būtiski uzlabojušās, jo kopumā ir samazinājies konkurētspējīgu speciālistu skaits, bet ir palielinājušās iespējas iesaistīties privātajos uzņēmumos, starptautiskos projektos un iekļauties ārvalstu institūciju darbā.

Salīdzinoši vairāk pozitīvās izmaiņas ir skārušas dizaineru, datorgrafikas, mākslinieku-noformētāju, tūrisma un kultūras projektu menedžeru specialitātes.

Tiesa, vairākas Latvijai tipiskas problēmas attiecībā uz darba tirgus situāciju kultūras sfērā ir saglabājušās.

Pirmkārt, tā ir Rīgas dominējošā loma, jo eksperti atzīst, ka lielākoties absolventu profesionālā darbība tiek īstenota Rīgā, kur ir gan labākas iespējas turpināt izglītību, gan arī nesalīdzināmi plašākas un daudzpusīgākas iespējas atrast labāk atalgotu darbu specialitātē. Šeit jāatzīmē, ka arī absolventu vidū 40% iespēju strādāt reģionos vērtē negatīvi. Iespējamība, ka augstskolu absolventi brauks strādāt uz reģioniem, ir ļoti maza arī tādēļ, ka speciālistiem ir sarežģīti atrisināt dzīvesvietas jautājumu, tādēļ reģionos strādāt atgriežas tikai neliela daļiņa to, kas paši nāk no konkrētās vietas, tajā pašā laikā pedagogu un kultūras darbinieku trūkums reģionos jau šobrīd ir ļoti aktuāls.

Otrkārt, kā problemātiskas darba vietas tika norādītas valsts un pašvaldību kultūras iestādes, kurās darbinieki ir salīdzinoši maz atalgoti, bet tai pašā laikā arī pārslogoti: „*Darbu atrast savās specialitātē ir iespējams, bet absolventu izvēli par labu citām profesijām nosaka algu jautājums*”.

Treškārt, īpaši grūti klājas mūzikas pedagogiem, jo zemā atalgojuma dēļ skolotāji ir spiesti strādāt divās vai pat trijās darba vietās, darba likumdošanas nosacījumi jaunie speciālistiem nav labvēlīgi, jo līgumi par nepilnu slodzi tiek slēgti tikai uz gadu, neapmaksājot atvaļinājumu, līdz ar to absolventi ar mūzikas pedagoga izglītību bieži maina darbu un meklē labāka darba iespējas. Tajā pašā laikā eksperti norāda uz mūzikas pedagoga trūkumu, līdz ar to iesaka, ka, pirmkārt, ir jāceļ pedagogu algas, un, otrkārt, nepieciešams atgriezties pie situācijas, kad vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi arī ir tiesīgi iegūt pedagoga kvalifikāciju. Jāpiebilst, ka absolventu vidū iespēju strādāt par pedagogu negatīvi vērtē 39% aptaujāto.

Ceturtkārt, eksperti kritiski vērtē darba devēju kompetenci attiecībā uz speciālistu piesaistīšanu, jo, piemēram, „*bieži ar dizainu saistītās darba vietās strādā darbinieki ar neatbilstošu profesionālo sagatavotību un izglītību, kas pazemina darba rezultātu kvalitāti un atalgojumu, kā arī profesijas prestižu*”. Līdz ar to no profesionālajiem dizaineriem dažkārt tiek sagaidītas neadekvātas prasmes, piemēram, veikt sistēmadministrators funkcijas, tajā pašā laikā netiek pietiekami vērtēta darba mākslinieciskajām kvalitātēm.

Ekspertu viedoklis par absolventu sagatavotību darba tirgum

Absolventu sagatavotību darba tirgum Latvijā gan vidējo profesionālo kultūrizglītības izglītības iestāžu vadītāji, gan augstskolu pārstāvji vērtē kā ļoti labu vai drīzāk labu. Tiesa, vidējo profesionālo kultūrizglītības izglītības iestāžu vadītāji gan uzsver, ka viņu skolu galvenais mērķis ir sagatavot audzēkņus turpmākajām studijām augstskolā, tomēr eksperti uzskata, ka arī tie absolventi, kas pēc skolas beigšanas izvēlas strādāt, nevis mācīties, lielākoties šobrīd var atrast labu darbu savā specialitātē.

Vairāki eksperti arī norāda, ka, lai gan augstskolas sniegtā profesionālā sagatavotība ir laba, absolventu iespējas darba tirgū nosaka arī viņu personiskās īpašības – absolventa talants, darba spējas un motivācija, jo visi absolventi nevar kļūt par izciliem māksliniekiem vai speciālistiem.

Kritiskākie eksperti atzīst, ka absolventu teorētiskā sagatavotība ir ļoti laba, bet pietrūkst prakses iespēju, jo izglītības iestādēm ir nepietiekams finansējums jaunrades darbiem, nepietiekama materiāltehniskā bāze un nepietiekami attīstīta sadarbība ar darba devējiem, tādēļ reālajā darba tirgū absolventiem nākas papildināt iegūtās zināšanas un prasmes, jo mācību iestādēm atšķirībā no darba devējiem atsevišķās nozarēs nav pieejamas jaunākās tehnoloģijas.

Arī absolventu iespējas studēt un strādāt ārzemēs eksperti vērtē kā ļoti labas vai drīzāk labas, tomēr jāatzīmē, ka augstāk tiek vērtētas absolventu iespējas studēt ārzemēs. Kā apliecinājumu tam eksperti piemin augstos iestājekāmenu darbu novērtējumus.

No otras puses, eksperti norāda, ka, lai gan šobrīd iespējas mācīties un strādāt ārzemēs ir daudz plašākas, ļoti būtisks ierobežojums ir absolventu finansiālās iespējas, jo atrast uzturlīdzekļus studiju laikam ārzemēs ir ļoti sarežģīti, un valsts līmenī nepietiekoši tiek organizētas iespējas pretendēt uz finansējumu uzturlīdzekļiem studijām ārzemēs.

Kultūrizglītības iestāžu absolventu uzvedība pēc mācību beigšanas

Būtiskākā atšķirība, kas vērojama, salīdzinot aptauju rezultātus 1998.gadā, 2002.gadā un 2007.gadā, ir tā, ka ir pieaugusi absolventu nodarbinātība – gan augstskolu absolventu, gan vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu vidū ir ievērojami vairāk to, kas strādā. Attiecībā pret strādājošo skaitu, to proporcija, kas strādā savā nozarē, nav mainījusies. Līdz ar to var secināt, ka ir salīdzinoši augstāka kultūrizglītības iestāžu absolventu nodarbinātība gan apgūtajā specialitātē, gan arī ar specialitāti nesaistītajā darba tirgū.

Šie aptaujas rezultāti sakrīt ar ekspertu teikto, kas uzskata, ka darba tirgus pēdējos gados ir mainījies un ka absolventiem ir ļoti raksturīgs turpināt izglītību, apvienojot to ar darbu specialitātē. Tātad tipiskākā absolventu uzvedība ir: vidējās profesionālās kultūrizglītības iestāžu absolventi turpina studijas bakalauru programmās un paralēli strādā, bakalaura programmas beigušie turpina mācības maģistrantūrā un strādā, bet maģistrantūru beigušie lielākā daļa strādā Rīgā, jo vairums kultūras iestāžu un profesionālo kolektīvu atrodas Rīgā.

Telefoninterviju rezultāti parāda, ka augstskolu absolventu vidū 34% absolventu turpina studijas un 73% tās ir saistītas ar kultūrizglītojošā skolā iegūto specialitāti. Vienlaicīgi 89% augstskolu absolventu strādā, un 73% no viņiem strādā ar iegūto specialitāti saistītā profesijā.

Savukārt, vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu aptauja liecina, ka 81% absolventu turpina studijas un 74% no viņiem mācības ir saistītas ar kultūrizglītojošā skolā iegūto specialitāti. Savukārt 62% strādā, un 68% no viņiem strādā ar iegūto specialitāti saistītā profesijā.

Galvenās tendences absolventu nodarbinātībā

Ņemot vērā to, ka absolventu aptaujā tika iekļauti visdažādāko specialitāšu pārstāvji, attiecībā uz absolventu nodarbinātību var izdarīt tikai dažus apkopjošus secinājumus.

Tipiska tendence ir mācību apvienošana ar darbu specialitātē. 34% no visiem strādājošajiem absolventiem strādā kā pedagogi, (absolventu vidū ar augstāko izglītību – 37%, bet vidējo profesionālo izglītības iestāžu beidzēju vidū – 29%). Jāsecina, ka mācību iestādes pedagogu trūkuma dēļ jau tagad ir spiestas piesaistīt darbiniekus ar vidējo profesionālo izglītību, lai gan formāli pedagoga kvalifikāciju iegūst tikai augstskolās.

40% absolventu strādā divās vai vairāk darbavietās, biežāk vairākās darba vietās strādā tieši pedagogijas specialitāti apguvušie, jo vienā darba vietā viņiem parasti nevar nodrošināt pilnu slodzi un adekvātu samaksu.

Vairums absolventu strādā valsts sektorā (54%) vai privātās iestādēs (40%). Tikai 5% darbojas kā brīvmākslinieki vai pašnodarbinātie. Privātajā sektorā un kā brīvmākslinieki salīdzinoši ievērojami biežāk nodarbināti ir tie, kas beidzot skolu ieguvuši specialitāti kādā no lietišķās mākslas veidiem. Valsts sektorā vairāk nodarbināti ir pedagogijas, diriģēšanas un horeogrāfijas specialitātes ieguvušie absolventi.

Salīdzinot aptaujas 1998., 2002. un 2007.gadā, redzams, ka pēdējos gados ir nedaudz uzlabojusies gan strādājošo apmierinātība ar savu darbu, gan arī pieaudzis to skaits, kas savus ienākumus un materiālo situāciju vērtē kā labu.

Ekspertu un absolventu ieteikumi izglītības kvalitātes celšanai un darba tirgus situācijas uzlabošanai

Gan augstskolu, gan vidējo profesionālo izglītības iestāžu vadītāju un pedagogu vidū kopumā bija līdzīgi viedokļi par nepieciešamajiem uzlabojumiem, un šie ieteikumi var tikt apkopotī četrās pamatgrupās.

Pirmkārt, ieteikumi, kas attiecas uz visu sabiedrību. To vidū visbiežāk minētie ieteikumi ir saistīti ar nepieciešamību celt valsts un pašvaldību kultūras iestādēs strādājošo **atalgojumu un kultūras darbinieku prestižu**, kā arī **palielināt valsts finansējumu dažādām kultūras sfērām**.

Otrkārt, ieteikumi, kas attiecas uz izglītības sistēmu un skolu nodrošinājumu. Šeit visaktuālākie jautājumi ir kultūrizglītības iestāžu **pasniedzēju atalgojums, koledžas līmeņa profesionālās izglītības pilnveide** un mācību iestāžu **materiāli tehniskā nodrošinājuma uzlabošana**.

Treškārt, ieteikumi attiecībā uz mācību programmām. Gan augstskolu, gan vidējo profesionālo izglītības iestāžu vadītāju vidū ļoti sāpīgs jautājums ir **pedagoga kvalifikācija**: gan tiesības to piešķirt, gan prasība, kas jāievēro, meklējot mācītspēkus, kā arī **prakses iespējas** audzēkņiem.

Ceturrtā ieteikumu grupa attiecas uz studentiem un viņu motivāciju, kur viens no svarīgākajiem ieteikumiem studentiem ir nopietnāk **pārdomāt studiju programmas izvēli un mērķtiecīgāk iesaistīties apmācības procesā**.

Absolventu vidū neapmierinātība ar absolvētajām izglītības iestādēm visbiežāk izskanēja saistībā ar mācību programmas saturu, ko pie izglītības trūkumiem min 34% aptaujāto absolventu (summētas atbildes). Otrs visbiežāk minētais negatīvais aspekts ir tehniskais aprīkojums un telpu stāvoklis – pie negatīvajiem aspektiem to ir pieminējuši 12% absolventu, bet 10% pauda kritiskas piezīmes par pasniedzēju darba kvalitāti un to, ka pedagogu vidū vērojama novecošanās. Līdz ar to jānorāda, ka absolventu viedoklis lielā mērā sakrīt ar kultūrizglītības iestāžu vadītāju un pedagogu viedokli, un ieteikumi par nepieciešamajiem uzlabojumiem lielā mērā pārklājas.

Izvērstāks ieteikumu izklāsts ir iekļauts Pētījuma rezultātu sadaļā.

PĒTĪJUMA REZULTATI

1. Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāju un augstskolu vadītāju un nodaļu (katedru) vadītāju ekspertaptauja

Kopumā tika aptaujāti 57 eksperti - 16 vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji vai to vietnieki un 41 augstskolu vadītājs un nodaļu/ katedru vadītāji (pilnu ekspertu sarakstu skatīt pielikumā). Tā kā izglītības līmeņi būtiski ietekmē arī izglītības iestāžu absolventu stratēģijas pēc mācību beigšanas, vidējās profesionālās kultūrizglītības iestāžu un augstskolu pārstāvju atbildes analizē ir aplūkotas atsevišķi. Jānorāda, ka kvantitatīva pētījuma veikšanai aptaujātais respondentu skaits ir pārāk mazs, tādēļ analizē galvenā uzmanība pievērsta ekspertu viedokļiem par galvenajām tendencēm, nevis grafiskai iegūto rādītāju attēlošanai.

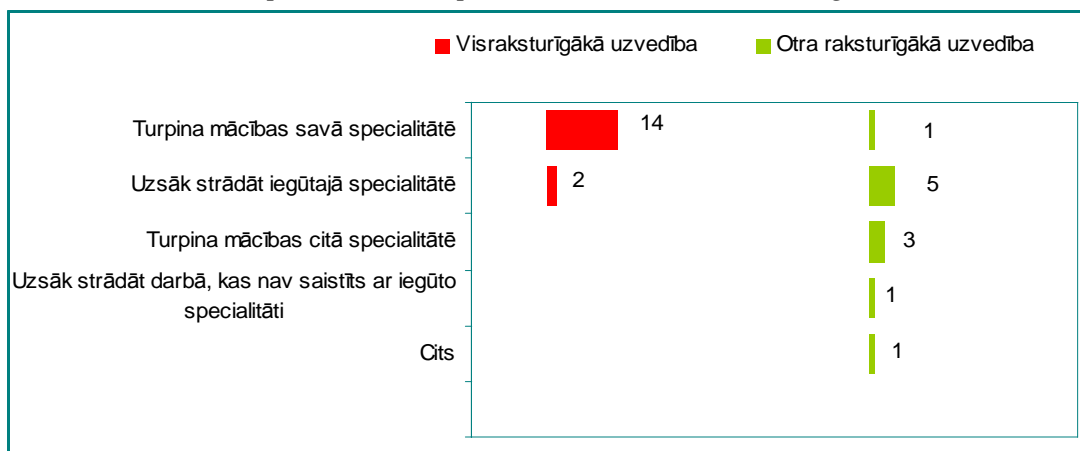
VIDĒJĀS PROFESIONĀLĀS KULTŪRIZGLĪTĪBAS IESTĀDES

Tipiskākā rīcība pēc mācību beigšanas

Tipiskākā vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu rīcība pēc mācību beigšanas saskaņā ar mācību iestāžu vadītāju viedokli ir turpināt mācības savās specialitātē, vairāki eksperti norāda, ka salīdzinot ar laiku pirms pieciem gadiem aizvien vairāk absolventu izvēlas turpināt mācības augstskolā. Otra tipiskākā rīcība ir uzsākt strādāt iegūtajā specialitātē, vairāki respondenti norāda, ka strādāšana nereti tiek apvienota ar mācībām. Lielākoties gan mācību turpināšana, gan profesionālā darbība tiek īstenota Rīgā, kur ir gan labākas iespējas turpināt izglītību, gan arī, kā atzīst eksperti, nesalīdzināmi plašākas un daudzpusīgākas iespējas atrast labāk atalgotu darbu specialitātē. Varbūt izņēmums šajā ziņā ir Liepājas Mākslas vidusskola, kuras vadītāja, norāda, ka tikai 20% viņu absolventu meklē darbu Rīgā, bet pārējie – pārsvarā Liepājā vai Kurzemes reģionā.

1.grafiks. Tipiskākā un otra tipiskākā absolventu uzvedība pēc mācību iestādes beigšanas (Absolūtais skaits)

Kāda ir absolventu tipiskākā rīcība pēc Jūsu mācību iestādes beigšanas?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16

Salīdzinot ar pētījumu 2002.gadā būtiskas izmaiņas šajā jautājumā nav vērojamas, tomēr jānorāda, ka ekspertu vērtējumā ir parādījušās arī vairākas jaunas tendences:

- eksperti norāda, ka salīdzinoši vairāk absolventu izrāda vēlmi turpināt mācības dažādās Eiropas kultūrizglītības augstskolās, galvenais pamatojums šādai interesei ir absolventu neapmierinātība ar Latvijas augstskolu piedāvātajām programmām un to kvalitāti;

- pie otras raksturīgākās rīcības divi no ekspertiem norāda arī darbu ārzemēs;

- eksperti norāda, ka absolventu motivācija, izvēloties augstskolu izglītības turpināšanai ir kļuvusi praktiskāka, un vairāk uzmanības tiek pievērsts darba iespējām pēc augstskolas beigšanas, tāpat atsevišķu ekspertu vērtējumā ir palielinājies to audzēkņu skaits, kas pēc vidējās profesionālās mācību iestādes beigšanas uzreiz sāk strādāt;

- viens no ekspertiem atzīmē, ka absolventi ir kļuvuši salīdzinoši profesionālāki un patstāvīgāki un nebaidās dibināt savus uzņēmumus.

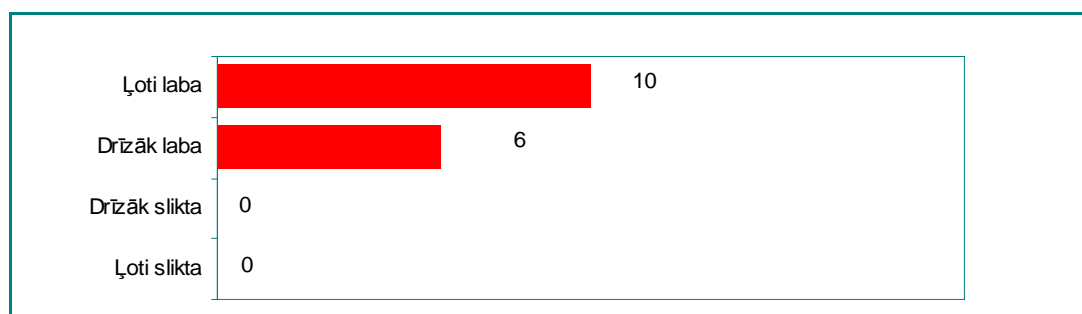
Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu telefonintervijas apstiprina pedagogu teikto: 81% absolventu turpina studijas un 74% no viņiem mācības ir saistītas ar kultūrizglītojošā skolā iegūto specialitāti. Savukārt 62% strādā un 68% no viņiem strādā ar iegūto specialitāti saistītā profesijā.

Sagatavotība turpmākajām studijām savā specialitātē

Vidējo profesionālo iestāžu pedagogi savu absolventu sagatavotību turpmākajām studijām savā specialitātē vērtē kā ļoti labu vai drīzāk labu. Tāpat neviens neatzīst, ka absolventu sagatavotības līmenis turpmākajām studijām varētu būt pasliktinājies – lielākā daļa uzskata, ka tas ir uzlabojies vai arī ir palicis nemainīgs – ļoti labs. Eksperti norāda, ka par labo sagatavotību liecina iestājeksmenu un centralizēto eksāmenu rezultāti, kā arī pozitīvi rezultāti, absolventiem stājoties augstskolās ārzemes (to norādīja trīs eksperti).

2.grafiks. Absolventu sagatavotība turpmākajām studijām savā specialitātē pēc mācību iestādes beigšanas (Absolūtais skaits)

Lūdzu, novērtējiet absolventu sagatavotību turpmākajām studijām savā specialitātē pēc Jūsu mācību iestādes beigšanas.

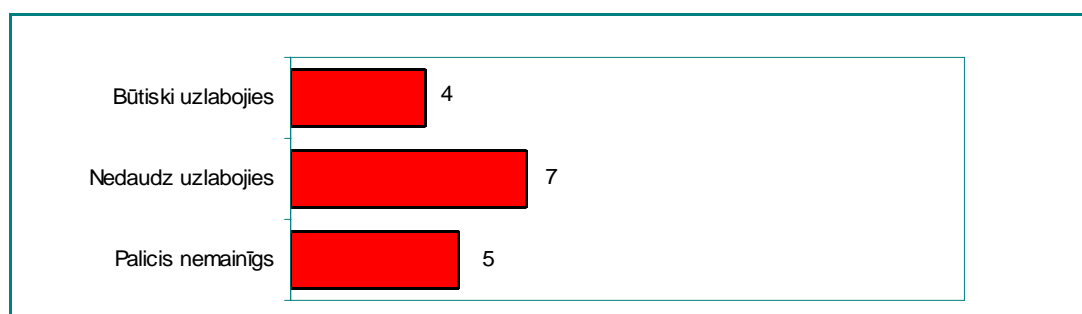
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16

Vairāki eksperti no reģionālajām vidējās profesionālās kultūrizglītības iestādēm norāda, ka absolventu sagatavotība ir atkarīga ne tikai no mācību iestādes, bet arī no audzēkņu personības, talanta un darba spējām, ieguldītā laika mācību procesā un

ieinteresētības. Atsevišķi Rīgas skolu vadītāji, savukārt, norāda, ka viņu skolās jau ir atlasīti paši talantīgākie bērni un teju vai 100% ļoti sekmīgi turpina mācības augstskolās. Kopumā, salīdzinot ar 2002.gadu izmaiņas pašvērtējumā nav vērojamas, vienīgi ir pat proporcionāli nedaudz pieaudzis to ekspertu skaits, kas absolventu sagatavotība turpmākajām studijām savā specialitātē pēc mācību iestādes beigšanas vērtē kā ļoti labu.

3.grafiks. Absolventu sagatavotība turpmākajām studijām savā specialitātē salīdzinājumā ar laiku pirms pieciem gadiem (Absolūtais skaits)

Ja salīdzina ar laiku pirms pieciem gadiem, kā absolventu sagatavotības līmenis turpmākām studijām ir mainījies?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16

Sagatavotība darbam savā specialitātē

Ekspertu vērtējumā, lielākā daļa viņu skolu absolventu tomēr turpina mācības augstskolā, tomēr tie, kas vēlas strādāt specialitātē parasti arī darbu atrod, jo skolās mācās radoši jaunieši, kas jebkura darba veikšanai pietiek radoši un ir mācīti radoši pietiek jebkuram uzdevumam un strādāt strādā disciplinārās komandās.

Ir eksperti, kas norāda, ka lielākā daļa audzēkņu jau piestrādā savā specialitātē paralēli mācībām vēl pirms vidējās profesionālās mācību iestādes pabeigšanas. Rīgas skolas savā pašvērtējumā ir mazliet augstākas, jo lepojas ar to, ka viņu audzēkņi ir ļoti labi sagatavoti darba tirgum, ko nodrošina pieredze dažādos konkursos un profesionālā pieredze, kas iegūta mācību laikā.

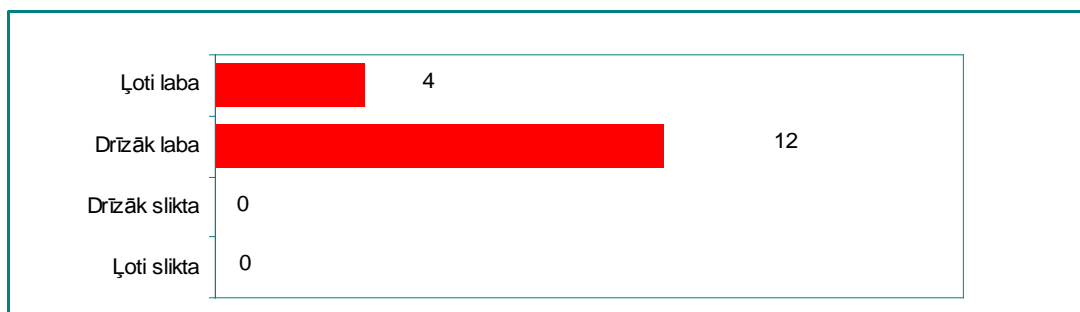
Kā problēmas tika norādīts tas, ka bieži tiek mainīti mācību plāni, un vidējās profesionālās mācību iestādes nav tiesīgas gatavot pedagogus:

„Kādam darbam? Laukos nav simfonisko orķestru, koru, muzikālo teātru un citu profesionālo kolektīvu, kam mēs it kā gatavojam mūziķus. Bet laukos ir mūzikas skolas un pulciņi, kur katastrofāli vajadzīgi pedagogi, kurus mēs negatavojam. Nedrīkstam dot pedagoga kvalifikāciju, bet varētu. Līdz ar to mēs gatavojam darbiniekus Rīgai un ārzemēm, nevis visai Latvijai”.

Salīdzinot ar 2002.gada pētījumu, šajā jautājumā ekspertu viedoklis nav būtiski mainījies.

4.grafiks. Absolventu sagatavotība darbam savā specialitātē pēc mācību iestādes beigšanas (Absolūtais skaits)

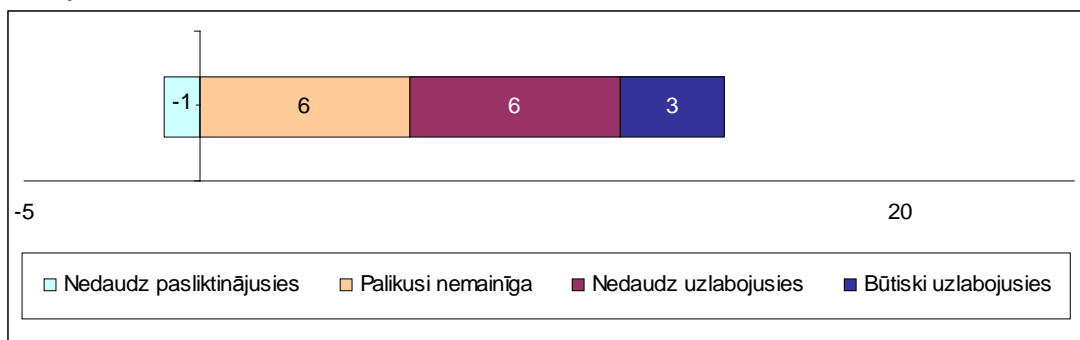
Lūdzu, novērtējiet absolventa sagatavotību darbam savā specialitātē pēc Jūsu mācību iestādes beigšanas.

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16

5.grafiks. Absolventu sagatavotība darbam savā specialitātē salīdzinājumā ar laiku pirms pieciem gadiem (Absolūtais skaits)

Ja salīdzina ar laiku pirms pieciem gadiem, kā absolventu sagatavotība darbam ir mainījusies?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16

Galvenās problēmas audzēkņu sagatavošanā turpmākām mācībām un darbam

Visbiežāk kā problēmu audzēkņu sagatavošanā turpmākajam darbam un mācībām vidējo profesionālo iestāžu vadītāji min nepietiekošu materiālo nodrošinājumu.

Kritiskāk savu materiālo nodrošinājumu vērtē reģionālās mācību iestādes:

„Mēs vēlētos, lai katrā izglītības programmā būtu modernas katrai specialitātei nepieciešamās iekārtas, kas vajadzīgas konkurētspējai Eiropas darba tirgū. Pašlaik iztiekam ar tām, kas der vietējam Latgales, bet ne Latvijas darba tirgum”.

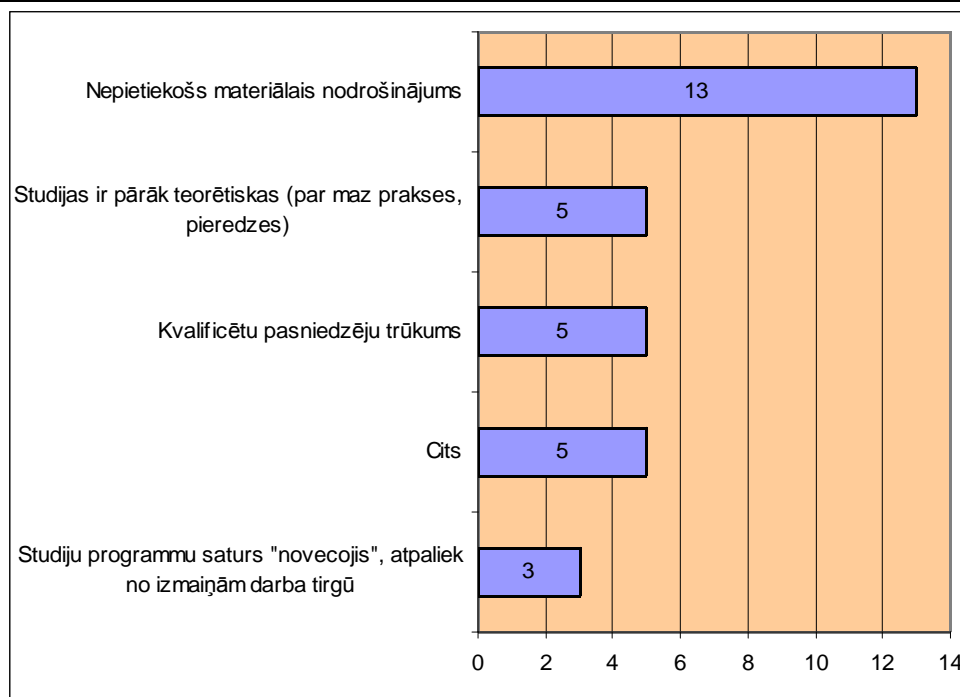
Tomēr jāatzīmē, ka arī Rīgas skolas vēlētos labāku materiālo nodrošinājumu – tiek minēts, ka trūkst instrumentu, mūsdienīgu informācijas tehnoloģiju, atbilstošu datoru, sporta zāles, audzēkņu kopmītnes, mūsdienīgas darbnīcas, līdzekļu apmaiņas braucieniem, meistarklasēm, finansējums līdzdalībai festivālos un konkursos. Vidējo

profesionālo iestāžu vadītājus neapmierina arī pedagogu zemais atalgojums, kas nav konkurētspējīgs ar citām darba vietām.

Pie atbilžu varianta „cits” tiek nosauktas tādas problēmas kā darba devēju intereses trūkums sadarboties ar vidējo profesionālo mācību iestādi jauno speciālistu sagatavošanā; tas, ka studijas ir pārāk īsas; varētu tikt piedāvātas arī citas programmas, bet ierobežotās telpas neļauj paplašināt piedāvājumu; jaunu, enerģisku pasniedzēju trūkums.

6.grafiks. Galvenās problēmas audzēkņu sagatavošanā turpmākajām mācībām/darbam (Absolūtais skaits)

Kādas Jūsu mācību iestādē ir galvenās problēmas skolēnu sagatavošanā turpmākajām mācībām/darbam?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16. Vairākatbilžu jautājums.

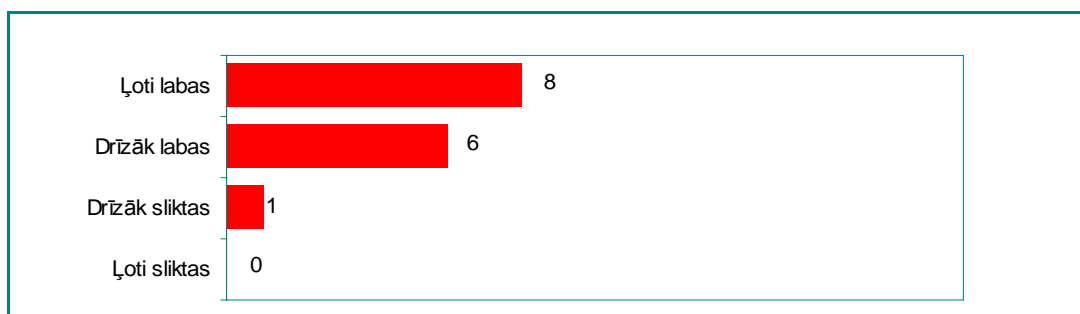
Absolventu iespējas studēt un strādāt ārzemēs

Savu skolu absolventu iespējas studēt un strādāt ārzemēs vidējo profesionālo izglītības iestāžu vadītāji vērtē kā ļoti labas vai drīzāk labas. Augstāk tiek vērtētas absolventu iespējas studēt ārzemēs. Eksperti kopumā pozitīvi vērtē izglītības sistēmu, jo atšķirībā no citām valstīm tā nodrošina, ka vidējās izglītības līmenī audzēkņi ir labi sagatavoti specialitātes tālākai apguvei – Latvijas studentu iestājekšāmenu darbi tiek novērtēti ar visaugstākajām atzīmēm. Pozitīvi tiek vērtēts tas, ka Eiropas Savienības valstīs Latvijas jauniešiem ir iespēja studēt uz tiem pašiem noteikumiem kā tās valsts pilsoņiem, tomēr neapšaubāmi sarežģīti audzēkņiem ir atrast uzturlīdzekļus studiju laikam ārzemēs.

Attiecībā uz iespējām atrast darbu ārzemēs vairāki eksperti norādīja, ka viņiem ir grūti atbildēt uz šo jautājumu, jo viņi nepārzina citu valstu darba tirgus situāciju. Vairāki eksperti arī norādīja, ka biežāk studēt un strādāt uz ārzemēm dodas tie absolventi, kas Latvijā ir ieguvuši ne tikai vidējo, bet arī augstāko izglītību.

7.grafiks. Iespējas studēt ārzemēs (Absolūtais skaits)

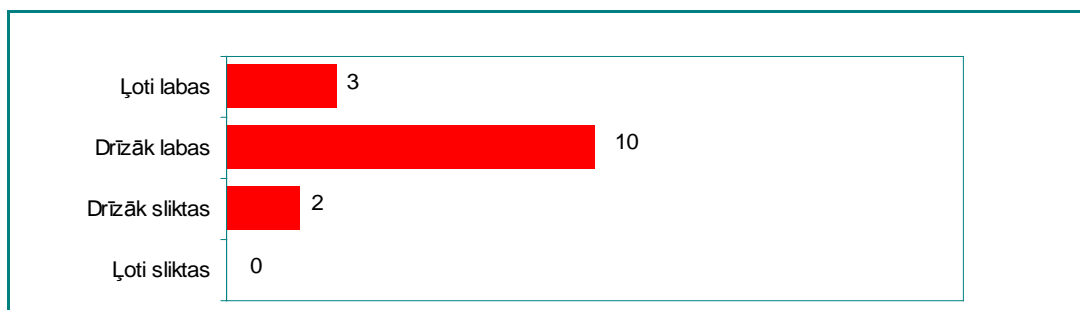
Kā Jūs kopumā raksturotu, kādas iespējas ir Jūsu mācību iestādes absolventam turpināt studēt ārzemēs?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16.

8.grafiks. Iespējas strādāt ārzemēs (Absolūtais skaits)

Kā Jūs kopumā raksturotu, kādas iespējas ir absolventam, kas pabeidzis Jūsu mācību iestādi, atrast darbu ārzemēs, konkurēt ar ārzemju speciālistiem?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16.

Absolventu iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā

Iespējas absolventiem atrast darbu savā specialitātē Latvijā vidējo profesionālo mācību iestāžu vadītāji vērtē tikpat augstu kā iespējas atrast darbu ārzemēs:

„Absolventi, kuri vēlas uzsākt darbu specialitātē, parasti to arī veiksmīgi atrod. Bieži vien šie jaunieši nemeklē tālākas studiju iespējas, jo jau esošā izglītība ir pietiekama darba veikšanai, un jaunie speciālisti sevi pilnveido praktiskā darbā”.

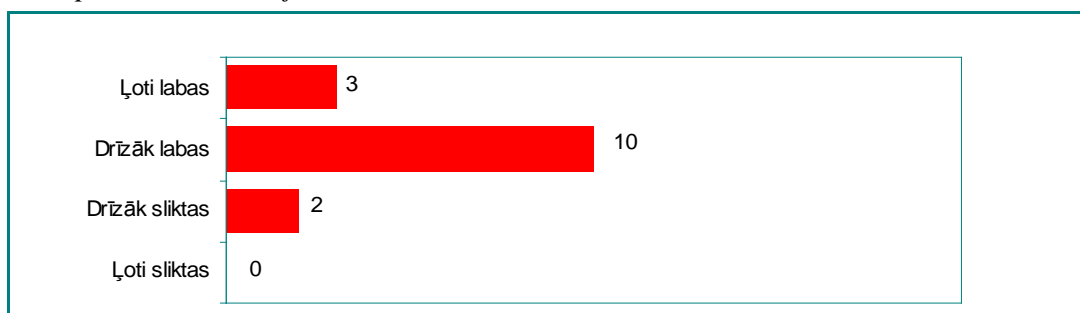
Citi eksperti savukārt norāda, ka viņu skolas absolventi parasti izvēlas turpināt mācības augstskolā, ko arī mudina pati vidējās profesionālās izglītības iestāde, jo gatavotajās profesijās nozīmīgs ir tieši augstākās izglītības grāds. Ir arī eksperti, kas norāda, ka *„darbu atrast savās specialitātē ir iespējams, bet absolventu izvēli par labu citām profesijām nosaka algu jautājums”.*

Skatoties ekspertu atbildes pēc to pārstāvēto skolu profiliem, rodas priekšstats, ka mākslas skolu absolventiem ir salīdzinoši vieglāk atrast darbu, īpaši tiem, kas specializējušies reklāmas un dizaina jomā, mūzikas skolu vadītāji ir kritiskāk noskaņoti, jo viņiem ir zudušas iespējas sagatavot mūzikas pedagogus, pēc kuriem ir liels pieprasījums, savukārt, izpildītāja līmenim ir vēlama augstākā muzikālā izglītība.

Arī attiecībā uz izmaiņām pēdējos piecos gados eksperti pārsvarā sniedz pozitīvu vērtējumu – gandrīz puse uzskata, ka absolventu iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā ir uzlabojušās, tikpat daudz ir tādu, kas uzskata, ka situācija nav būtiski mainījusies, un tikai divi norāda, ka situācija ir pasliktinājusies. Tomēr iedziļinoties ekspertu atbildēs, redzamas daudzas problēmas, kas raksturo kultūras situāciju Latvijā.

9.grafiks. Iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā (Absolūtais skaits)

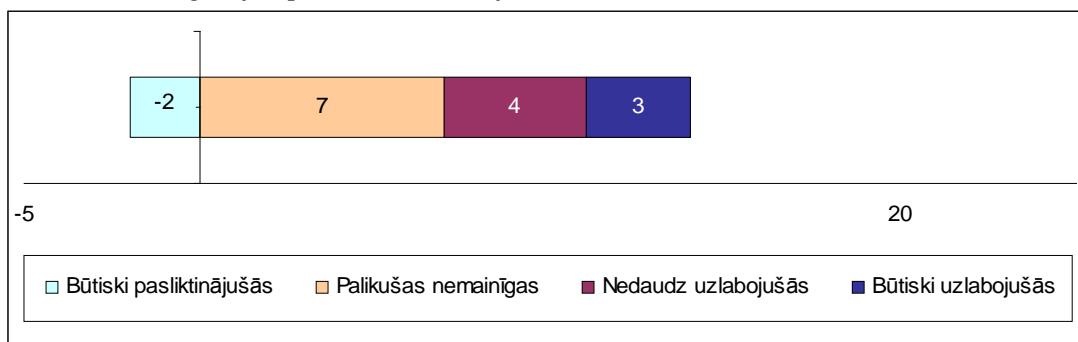
Lūdzu, novērtējiet, kādas ir iespējas Jūsu mācību iestādes absolventam atrast darbu savā specialitātē Latvijā?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16.

10.grafiks. Absolventu iespējas atrast darbu Latvijā savā specialitātē salīdzinājumā ar laiku pirms pieciem gadiem (Absolūtais skaits)

Ja salīdzina ar laiku pirms pieciem gadiem, kā ir mainījušās iespējas absolventam atrast darbu iegūtajā specialitātē Latvijā?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16.

Iemesli, kāpēc absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē

Galvenais iemesls, kādēļ vidējo profesionālo kultūrizglītības mācību iestāžu absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē ir tas, ka viņi turpina studijas. Tiesa, vairāki eksperti norāda, ka īpaši reklāmas un dizaina specialitātes apguvušie paralēli studijām arī strādā.

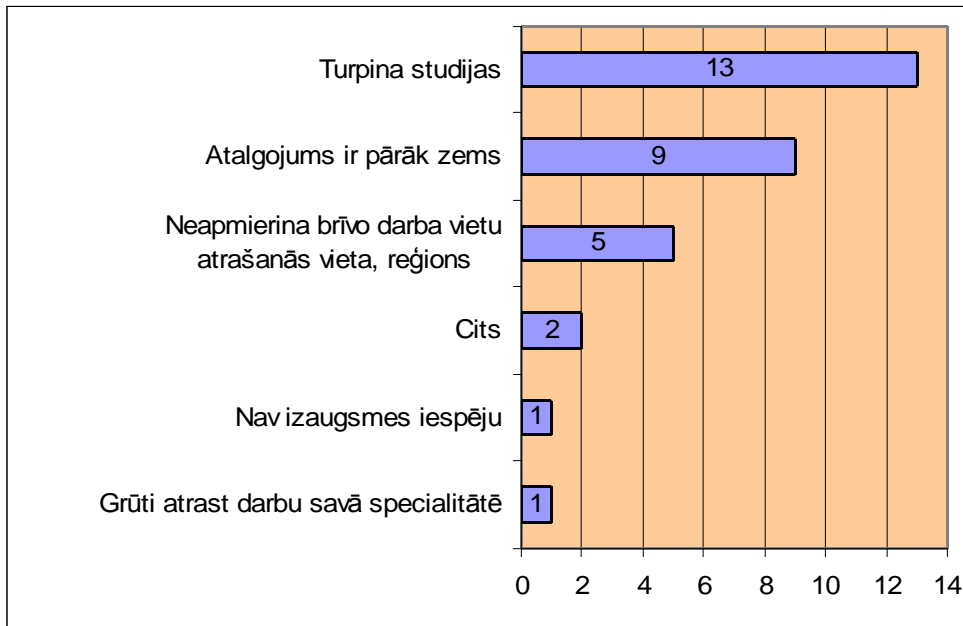
Otrs būtiskākais iemesls, kādēļ absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē, ir konkrētās specialitātes zems atalgojums. Kā piemērus šeit var nosaukt kormeistara specialitāti, kas ir zemu atalgota, kā arī ir tāda problēma, ka izzūd vispārizglītojošo skolu kori. Mūzikas skolu vadītāji reģionos atzīst, ka absolventu interese par iespējām strādāt reģionos ir zema gan sliktās infrastruktūras, gan arī zemā atalgojuma dēļ.

Attiecībā uz izteikumiem par brīvajām darba vietām un sagatavotajiem speciālistiem kultūras jomā Latvijā, vairākums ekspertu uzskata, ka šobrīd Latvijā brīvo darba vietu ir vairāk kā sagatavoto speciālistu vai arī – lai gan sagatavoto speciālistu skaits ir pietiekams, taču sakarā ar darbu citās sfērās pieprasījums pēc speciālistiem kultūras jomās netiek apmierināts (12.grafiks).

Mākslas skolu vadītāju vidū viens no ekspertiem norāda, ka „bieži ar dizainu saistītās darba vietās strādā darbinieki ar neatbilstošu profesionālo sagatavotību un izglītību, kas pazemina darba rezultātu kvalitāti un atalgojumu, kā arī profesijas prestižu”. Speciālistu pārprodukcija saskaņā ar ekspertu vērtējumu ir tādā nozarē kā klavierspēle, jo absolventiem ar šādu izglītību trūkst darba vietu.

11.grafiks. Iemesli, kāpēc absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē (Absolūtais skaits)

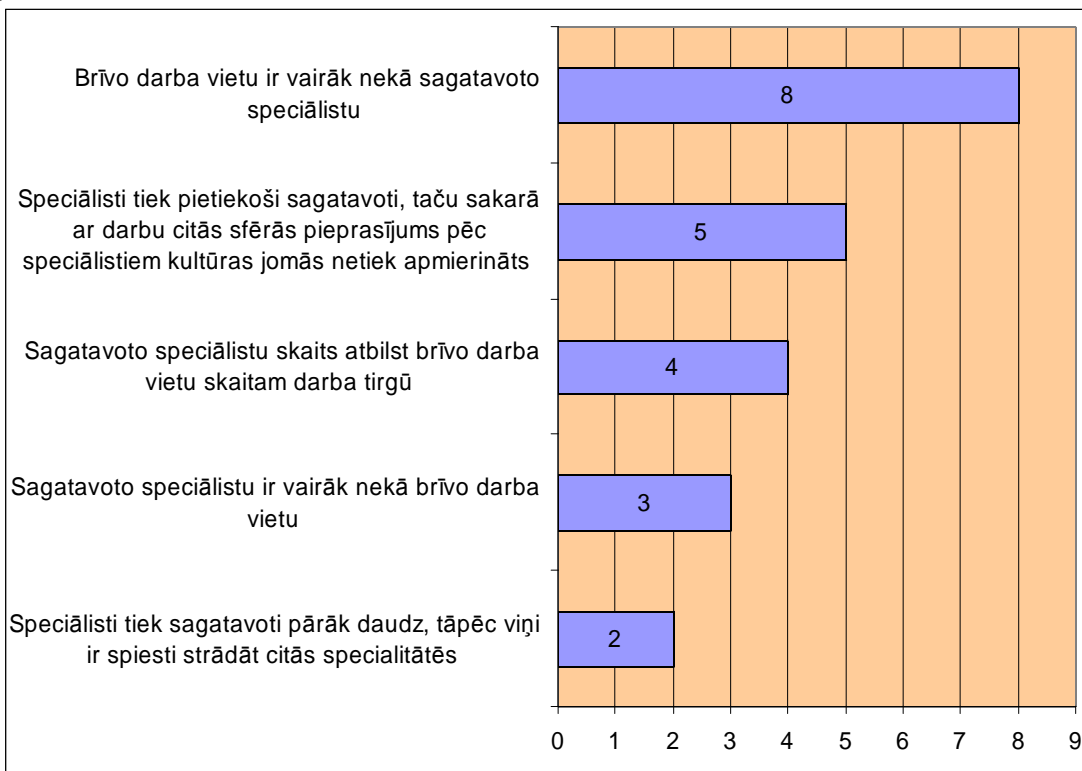
Jūsaprāt, kāpēc absolventi bieži vien neizvēlas strādāt savā specialitātē?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16. Vairākatbilžu jautājums

12.grafiks. Darba piedāvājuma un pieprasījuma vērtējums (Absolūtais skaits)

Kuriem no sekojošiem izteikumiem par specialitātēm, kuras Jūs sagatavojat, Jūs piekrītat?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, n=16. Vairākatbilžu jautājums

Ieteikumi un nepieciešamie uzlabojumi

Ieteikumi, lai vidējās profesionālās kultūrizglītības iestādes absolventam konkrētajās specialitātēs būtu vieglāk un sekmīgāk iekļauties darba attiecībās, skāra visdažādākos aspektus. Vairāki skolu vadītāji norāda, ka viņu skolu mērķis ir sagatavot un motivēt audzēkņus iegūt augstāko izglītību. Savukārt ekspertu sniegtie konkrētie ieteikumi ir sagrupēti četrās apakšgrupās: ieteikumi, kas attiecas uz visu sabiedrību; ieteikumi, kas attiecas uz izglītības sistēmu; ieteikumi, kas attiecas uz mācību programmām, un ieteikumi, kas attiecas uz pašiem audzēkņiem.

Ieteikumi, kas attiecas uz visu sabiedrību:

- Celt profesiju prestižu, kā arī izpratni par kvalitatīvu darbu un atbilstoši sagatavotu speciālistu nepieciešamību;

Ieteikumi, kas attiecas uz izglītības sistēmu un skolu nodrošinājumu:

- Pilnveidot kultūrizglītības struktūru, izveidojot 1. pakāpes augstākās izglītības – koledžas līmeni, kas būtu piemērots reģioniem un ko varētu attīstīt uz reģionu vidējās profesionālās izglītības iestāžu bāzes;
- Uzlabot vidējās profesionālās kultūrizglītības iestāžu pasniedzēju atalgojumu, lai tas būtu konkurētspējīgs un varētu piesaistīt profesionālus un radošus pasniedzējus;
- Atjaunot un uzlabot skolu materiāli tehnisko nodrošinājumu;
- Atjaunot kora dziedāšanas tradīcijas vispārizglītojošajās skolās.

Ieteikumi attiecībā uz mācību programmām:

- Atjaunot izglītības programmās kvalifikāciju – pedagogs, lai par pedagogu var strādāt vidējās profesionālās mācību iestādes absolventi, paralēli turpinot studijas augstskolās;
- Attīstīt ciešākas saites ar uzņēmējiem, darba devējiem, organizējot ražošanas prakses, kvalifikācijas darbu izstrādes;
- Mācību programmas ietvaros pēdējosursos vairāk uzmanības pievērst biznesa pamatu apguvei – uzņēmumu veidošana, ieskats grāmatvedībā, lietvedībā, nodokļu politikā, kredītu ņemšanā utt.

Ieteikumi attiecībā uz audzēkņiem:

- Būt atvērtiem norisēm pasaulē, aktīvi piedalīties visās norisēs;
- Būt personībai;
- Mācīties – dziļāk un plašāk apgūstot savu profesiju.

AUGSTSKOLAS

Sagatavotība darba tirgum Latvijā

Augstskolu un katedru vai nodaļu vadītāju savu absolventu sagatavotību darba tirgum vērtē augstu – viena trešdaļa kā ļoti labu, bet divas trešdaļas kā drīzāk labu. Savu vērtējumi visi eksperti arī pamato – augstākā izglītība ir vērsta uz vispusīgu speciālistu sagatavošanu, kam ir plašs redzesloks un zināšanas, labas svešvalodas zināšanas un komunikatīvās prasmes, līdz ar to lielākā daļa beidzēju var atrast labi atalgotus darbus.

Atsevišķi eksperti gan norāda, ka augstskolas sniegtā profesionālā sagatavotība ir laba, bet absolventu iespējas darba tirgū nosaka arī viņu personiskās īpašības – absolventa talants, darba spējas un ieinteresētība; ne visiem absolventiem ir dotas spējas būt vadītājiem vai uzņēmējiem, daļa var būt vienīgi izpildītāji.

Vairāki eksperti norāda, ka viņu augstskolu studentiem sagatavotība ir laba, bet pietrūkst prakses iespēju, citi eksperti izsaka kritiskas piezīmes par darba samaksu izglītībā un materiāli tehnisko bāzi, kas ir pieejam augstskolās:

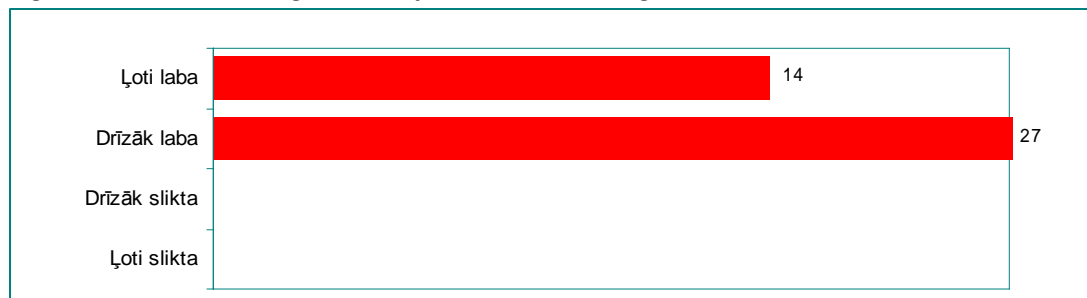
„Ir rūpīgi strukturēti studiju kursi un kvalificēti docētāji, taču ir ļoti nepietiekama materiāltehniskā bāze, izteikti jūtams profesionālo iemaņu attīstīšanai piemērotu telpu trūkums, nav finansējuma jaunrades darbiem”.

Viens no Latvijas Mākslas akadēmijas ekspertiem kā trūkumu norāda to, ka programmas ietvaros nav iekļauta pedagoģiskā izglītība, līdz ar to absolventam nav pedagoga darba iespējas.

Atsevišķos gadījumos eksperti atzīst, ka ir arī pārāk šaura specializācija, un studentam reālajā darba tirgū, kur šaura specializācija ir mazāk pieprasīta, bet sagaida speciālistus ar universālām zināšanām var nākties papildināt augstskolā iegūtās zināšanas un prasmes.

13.grafiks. Augstskolu absolventu sagatavotība darba tirgum Latvijā (Absolūtais skaits)

Lūdzu, novērtējiet absolventa, kas pabeidzis Jūsu augstskolu (Jūsu nodaļu), sagatavotību darba tirgum Latvijā. Absolventa sagatavotība ir...

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

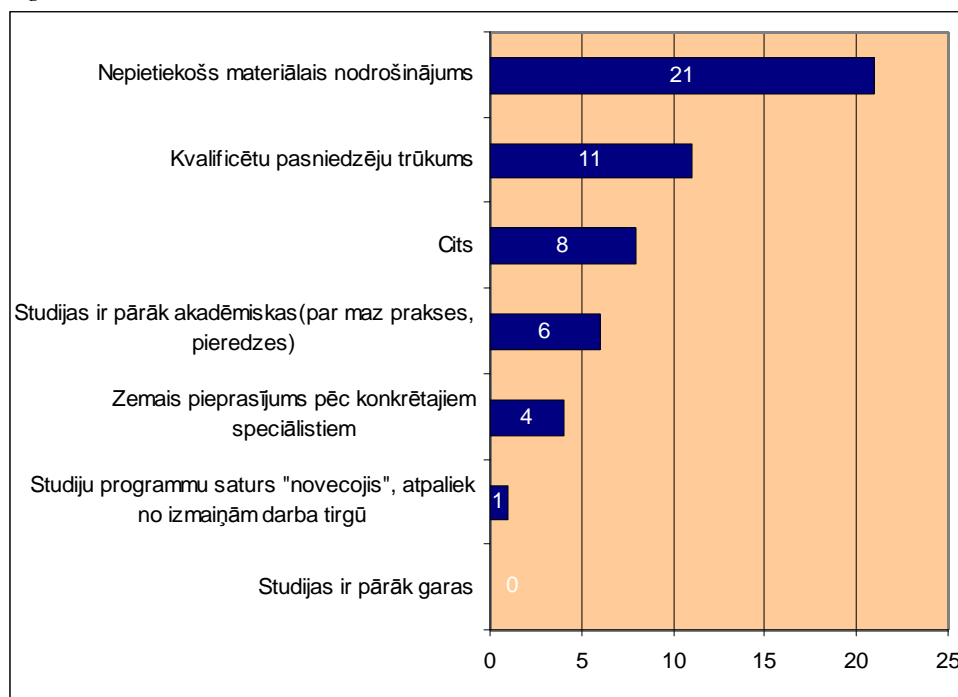
Galvenās problēmas audzēkņu sagatavošanā darba tirgum Latvijā

Līdzīgi kā vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu vadītāji, arī augstskolu eksperti norāda, ka galvenās problēmas speciālistu sagatavošanai darba tirgum rada nepietiekošs materiālais nodrošinājums un kvalificētu pasniedzēju trūkums. Kā norādīja viens no ekspertiem: „*Materiāltehniskā bāze ir piemērota akadēmiski teorētiskai, nevis jaunrades profesiju apgūšanai*”. Vairāki eksperti gan atzīst, ka materiāli tehniskais nodrošinājums pēdējos gados ir uzlabojies, bet ne pietiekami. Eksperti arī norāda, ka ir pieaugušas iespējas iegādāties nepieciešamo tehnisko aprīkojumu, bet augstskolā nav telpas, kur to izvietot.

Attiecībā uz kvalificētu pasniedzēju trūkumu līdzīgi kā vidējo profesionālo izglītības iestāžu vadītāji, arī augstskolu eksperti kā problēmu saskata IZM noteiktās prasības attiecībā uz izglītības pakāpi vai pedagoģiskā darba atļauju, jo bieži vien dzīvē ir situācijas, kad ļoti labam meistaram vai speciālistam nav atbilstošā izglītības dokumenta. Tāpat kā problēmu eksperti saskata ļoti ierobežotās iespējas organizēt pasniedzēju starptautisko apmaiņu, vieslektoru lekcijas un meistardarbnīcas.

14.grafiks. Galvenās problēmas speciālistu sagatavošanā darba tirgum (Absolūtais skaits)

Kādas Jūsu augstskolā (Jūsu nodaļā) ir galvenās problēmas speciālistu sagatavošanā darba tirgum?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41. Vairākatbilžu jautājums

Pie atbilžu varianta „cits”, eksperti min tādas problēmas kā studentu motivācija; nepieciešamība studentiem savienot darbu ar mācībām, kas samazina viņu atdevi studijām; darba tirgus polarizācija, kad padziļinās plaisa starp privātām kultūras organizācijām un valsts un pašvaldību organizācijām karjeras iespēju, atalgojuma un prestiža ziņā, zemais atalgojums un līdz ar to arī prestižs pedagogiem, profesijas

standarta un zinātnisko pētījumu neesamība (diriģenta, kormeistara un kora dziedātāja profesijās). Eksperti sūdzas arī par ierobežotajām prakses iespējām, jo valsts paredzētais finansējums prakses nodrošināšanai lielākoties ir nepietiekams, lai motivētu prakses vadītājus profesionāli un atbildīgi veltīt savu laiku prakses nodrošināšanai.

Jāpiebilst, ka neviens no ekspertiem nepiekrīta, ka studijas ir pārāk garas, bet vairāki norādīja, ka studiju ilgums ir pārāk īss, un ieteica atgriezties pie četriem gadiem bakalaura programmā.

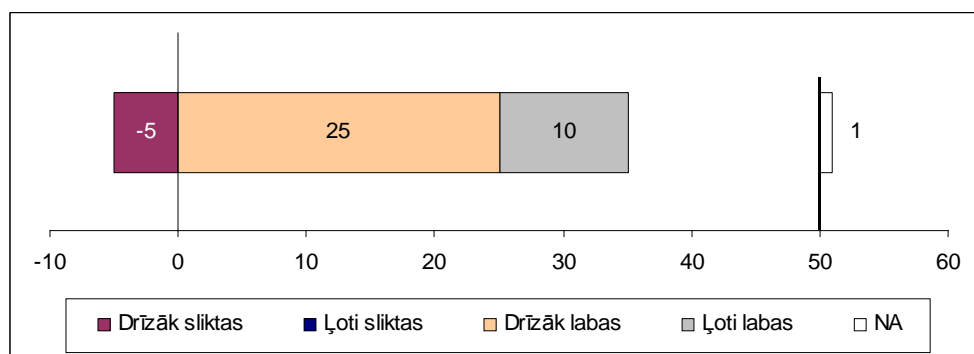
Vairāki eksperti arī norāda, ka problēmu speciālistu sagatavošanā darba tirgum nav.

Absolventu iespējas atrast darbu Latvijā

Absolventu iespējas atrast darbu tieši savā specialitātē augstskolu vadītāji un pasniedzēji vērtē nedaudz kritiskāk, tomēr kopumā arī šeit dominē viedoklis, ka tās ir drīzāk labas vai ļoti labas. Līdzīgi tiek vērtētas arī absolventu iespējas atrast darbu biznesā vai kādā citā sfērā.

15.grafiks. Augstskolu absolventu iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā (Absolūtais skaits)

Lūdzu, novērtējiet, kādas ir iespējas Jūsu augstskolas absolventam atrast darbu savā specialitātē?

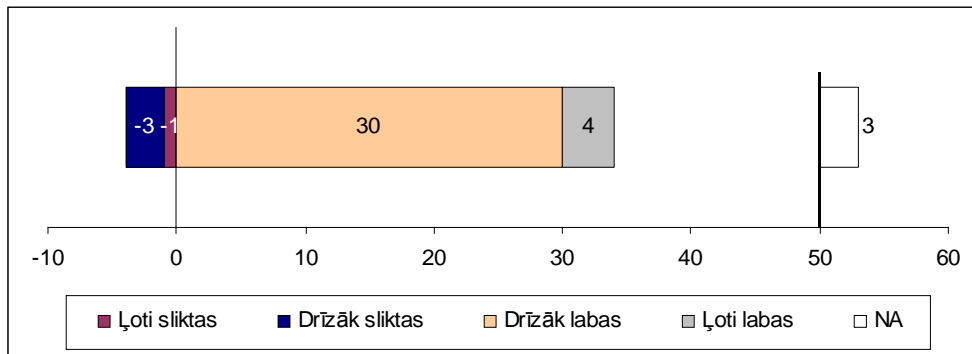

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

Salīdzinot darba tirgus situāciju šobrīd ar laiku pirms pieciem gadiem, eksperti ir noskaņoti redzēt pozitīvas izmaiņas – desmit no ekspertiem uzskata, ka iespējas atrast darbu savā specialitātē Latvijā pēdējo piecu gadu laika ir būtiski uzlabojušās, bet divdesmit eksperti uzskata, ka tās ir nedaudz uzlabojušās. Vairāki eksperti uzsver, ka darba tirgus pēdējos gados ir būtiski mainījies un augstskolas absolventu iespējas atrast darbu ir uzlabojušās, tas īpaši attiecas uz dizaineru, datorgrafikas, mākslinieku-noformētāju, tūrisma un kultūras projektu menedžeru specialitātēm.

16.grafiks. Augstskolu absolventu iespējas atrast darbu biznesā vai kādā citā sfērā (Absolūtais skaits)

Lūdzu, novērtējiet, kādas ir iespējas Jūsu augstskolas absolventam atrast darbu biznesā vai kādā citā sfērā?

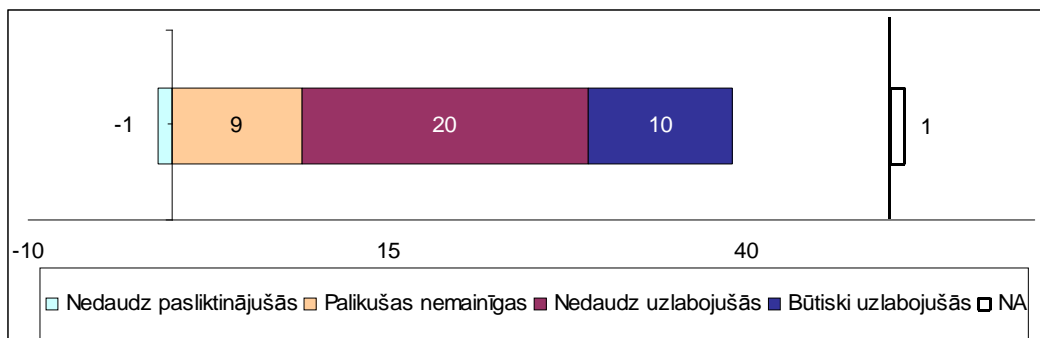
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

Atsevišķi eksperti arī norāda, ka viņu augstskolu programmas saturs pēdējos piecos gados ir uzlabojies un ir arī pieaudzis profesiju kultūras nozarē prestižs, jo kopumā ir samazinājies konkurētspējīgu speciālistu skaits. Citi eksperti pie pozitīvajām izmaiņām norāda iespēju palielināšanos iesaistīties starptautiskos projektos un iekļauties ārvalstu institūciju darbā.

Kā problemātiskas darba vietas gan tika norādītas pašvaldību kultūras iestādes, kurās darbinieki ir salīdzinoši maz atalgoti, bieži vien maz kvalificēti, bet tai pašā laikā arī pārslogoti, kā arī mūzikas pedagoga darbs, īpaši reģionos, jo zemā atalgojuma dēļ skolotāji ir spiesti strādāt divās vai pat trijās darba vietās, ļoti akūts ir arī dzīvesvietas jautājums, līdz ar to absolventi bieži maina darbu un meklē labāka darba iespējas.

17.grafiks. Absolventu iespējas atrast darbu Latvijā savā specialitātē salīdzinājumā ar laiku pirms pieciem gadiem (Absolūtais skaits)

Ja salīdzina ar laiku pirms pieciem gadiem, kā ir mainījušās iespējas Jūsu nodaļas absolventam atrast darbu iegūtajā specialitātē Latvijā?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

Absolventu iespējas studēt un strādāt ārzemēs

Vairums augstskolu vadītāju un katedru (nodaļu) vadītāju savu absolventu iespējas turpināt mācīties un strādāt ārzemēs vērtē kā drīzāk labas (26 eksperti). Salīdzinoši augstāk tiek vērtētas absolventu iespējas turpināt mācības – gandrīz visi eksperti norāda, ka profesionālā sagatavotība mācību turpināšanai ir ļoti laba, tikai atsevišķu augstskolu pārstāvji atzīmē, ka varbūt studentiem tomēr nav pietiekamas svešvalodu zināšanas un arī motivācijas turpināt mācīties (Latvijas Kultūras koledža).

Pārsvārā eksperti uzskata, ka studentus visvairāk ierobežo nepieciešamība atrast finansējumu, bet viss ir atkarīgs no studenta motivācijas un uzņēmības. Kā reālāku iespēju mācīties ārzemēs eksperti vērtē apmaiņas programmas.

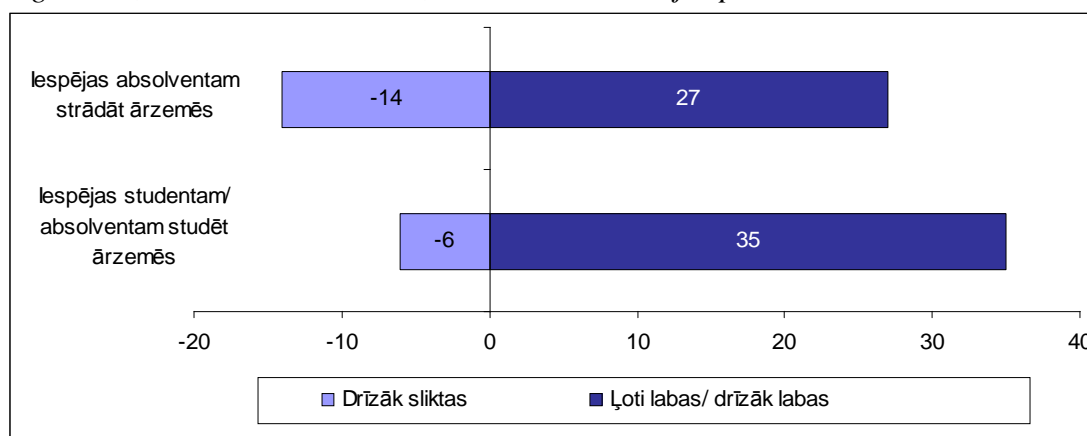
Intervijas laikā eksperti dalās savā pieredzē, kā augstskolas iesaistās dažādos starptautiskos projektos, apmaiņas programmās, lai paaugstinātu absolventu konkurētspēju ne tikai Latvijas darba tirgū, bet arī ārzemēs. Faktiski gandrīz visās augstskolās ir kāds piemērs, kad kāds no absolventiem turpina studijas vai ir atradis darbu ārzemēs.

Atsevišķi eksperti norāda, ka Latvijā bieži vien specialitātē absolventiem studijas tālāk turpināt nav iespējams, jo Latvijā nav atbilstošas studiju programmas, tādēļ absolventi turpina studijas citās valstīs.

18.grafiks. Augstskolu absolventu iespējas studēt un strādāt ārzemēs (Absolūtais skaits)

Kā Jūs kopumā raksturotu, kādas iespējas ir Jūsu augstskolas (Jūsu nodaļas) studentam/ vai absolventam, kas pabeidzis mācības, turpināt studēt ārzemēs?

Kā Jūs kopumā raksturotu, kādas iespējas ir absolventam, kas pabeidzis Jūsu augstskolu, atrast darbu ārzemēs, konkurēt ar ārzemju speciālistiem?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

Kā jau minēts, iespējas atrast darbu ārzemēs eksperti kopumā vērtē sliktāk – tikai viens no ekspertiem iespējas atrast darbu ārzemēs savā specialitātē vērtē kā ļoti labas. To eksperti pamato tā: lai izsistos kā mākslinieks citās valstīs, absolventam ir jābūt izcilam, personībai, kas guvusi starptautisku atzinību, ir ticis pamanīts, jo ārzemēs

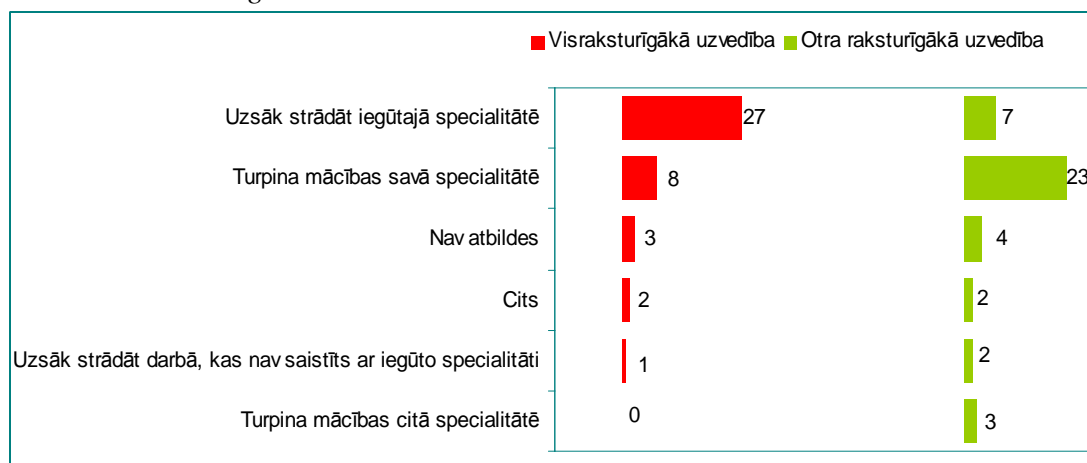
priekšroka tiek dota „savējiem” un attiecībā uz kultūras sfēru darba tirgus ir diezgan aizsargāts no iebrucējiem.

Tipiskākā rīcība pēc mācību beigšanas

Daudzi augstskolu mācību spēki atzīst, ka viņu rīcībā nav precīzu un pilnvērtīgu ziņu par viņu augstskolu absolventu rīcību pēc augstskolas beigšanas, jo šādi pētījumi netiek veikti. Tomēr mēģinot izdarīt kaut kādus vispārīgākus, balstoties uz tām ziņām, kas ir viņu rīcībā, kā tipiskāko absolventu rīcību eksperti min – uzsāk vai turpina darbu savā specialitātē vai arī – turpina mācības savā specialitātē.

19.grafiks. Tipiskākā un otra tipiskākā absolventu rīcība pēc mācību iestādes beigšanas (Absolūtais skaits)

Kāda ir Jūs augstskolas (Jūsu nodaļas) absolventu tipiskākā rīcība pēc mācību iestādes beigšanas?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41.

Vairāki eksperti uzskata, ka attiecībā uz absolventu uzvedību pēc augstskolas beigšanas tendences kopumā nav mainījušās, bet citi eksperti uzskata, ka pēdējos piecos gados absolventi biežāk meklē darbu tieši savā specialitātē, kur var īstenot savas iegūtās zināšanas un iemaņas, un arī darba tirgus piedāvājums ir paplašinājies, kā arī – ir salīdzinoši vairāk studentu, kas turpina mācības, bet tas bieži vien tiek apvienots ar darbu. Rezumējot tipiskākā rīcība ir: bakalaura programmas beigušie turpina mācības maģistrantūrā, bet maģistrantūru beigušie lielākā daļa strādā Rīgā, jo vairums kultūras iestāžu un profesionālo kolektīvu atrodas Rīgā.

Reģionos atsevišķos gadījumos atgriežas tie, kas ir paši nākuši no turienes, bet tā nav tipiska uzvedība, pārsvarā absolventi meklē darbu Rīgā, jo tur ir labāk apmaksāti piedāvājumi. Valsts un pašvaldību iestāžu kultūras darbinieku atalgojumu reģionos eksperti vērtē kā „apkaunojošu”. Viens no ekspertiem norādīja, ka absolventi labprāt strādātu savās specialitātēs reģionos par mūzikas pedagogiem, ja tiktu atrisināts dzīvokļu jautājums.

Attiecībā uz pedagogu profesiju, vairums ekspertu, kas saistīti ar jauno pedagogu sagatavošanu, norāda, ka absolventu lielākā daļa pēc augstskolas beigšanas uzsāk

darbu kā pedagogi, bet bieži vien diezgan ātri atrod kādu citu darbu, kas ir vieglāks un labāk apmaksāts, tomēr, kā jau minēts, ekspertiem nav precīzas informācijas, lai uz šo jautājumu atbildētu.

Iemesli, kāpēc absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē

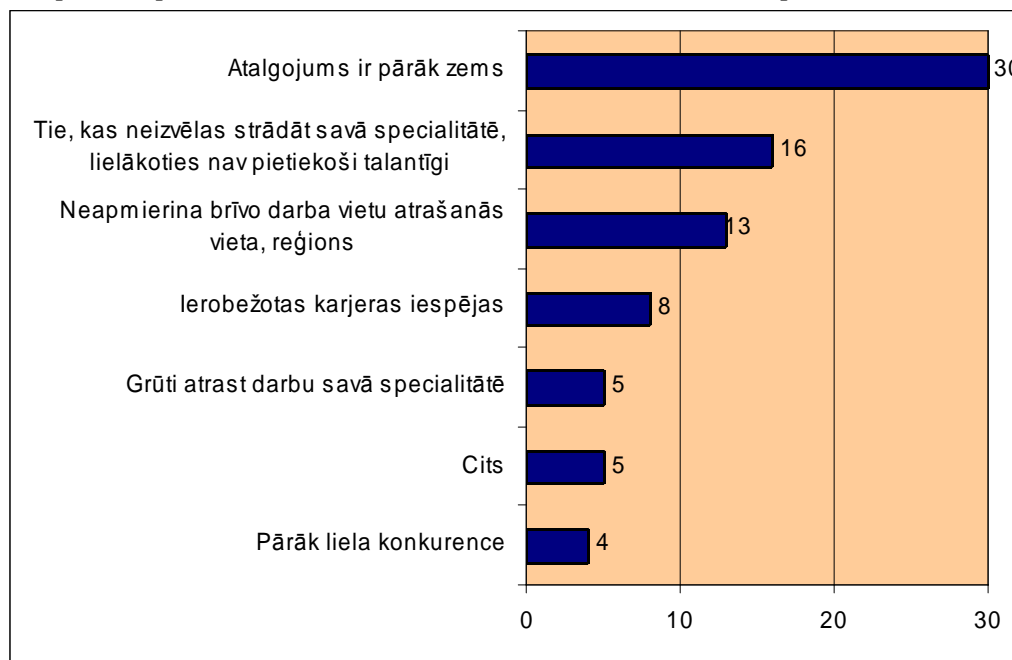
Attiecībā uz šo jautājumu vairāki eksperti norādīja, ka viņi uzskata, ka tas ir tendenciozs un nepiekrīt tā uzstādījumam, ka „absolventi bieži vien neizvēlas strādāt savā specialitātē” – šie eksperti uzsver, ka ir tieši otrādi – lielākoties absolventi pēc augstskolas beigšanas strādā savā specialitātē.

Savukārt, to ekspertu vidū, kas pauda savu viedokli par iemesliem, kāpēc absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē, kā galveno iemeslu min zemo atalgojumu (atzīmējuši 30 eksperti). Otro un trešo vietu minēto iemeslu virknē ieņem atbildes – „tie, kas neizvēlas strādāt savā specialitātē nav pietiekoši talantīgi” un „absolventus neapmierina brīvo darba vietu atrašanās vieta, reģions”.

Eksperti atzīmē, ka kultūras darbinieku atalgojums Latvijā nav konkurētspējīgs, līdz ar to daudzi sagatavotie speciālisti pārprofilējas uz līdzīgu nozari, kur ir labāks atalgojums, bet reģionos strādā tikai tie, kam tur ir pieejama dzīves vieta, un arī – nelabprāt.

20.grafiks. Iemesli, kāpēc absolventi neizvēlas strādāt savā specialitātē (Absolūtais skaits)

Jūsuprāt, kāpēc absolventi bieži vien neizvēlas strādāt savā specialitātē?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41. Vairākatbilžu jautājums

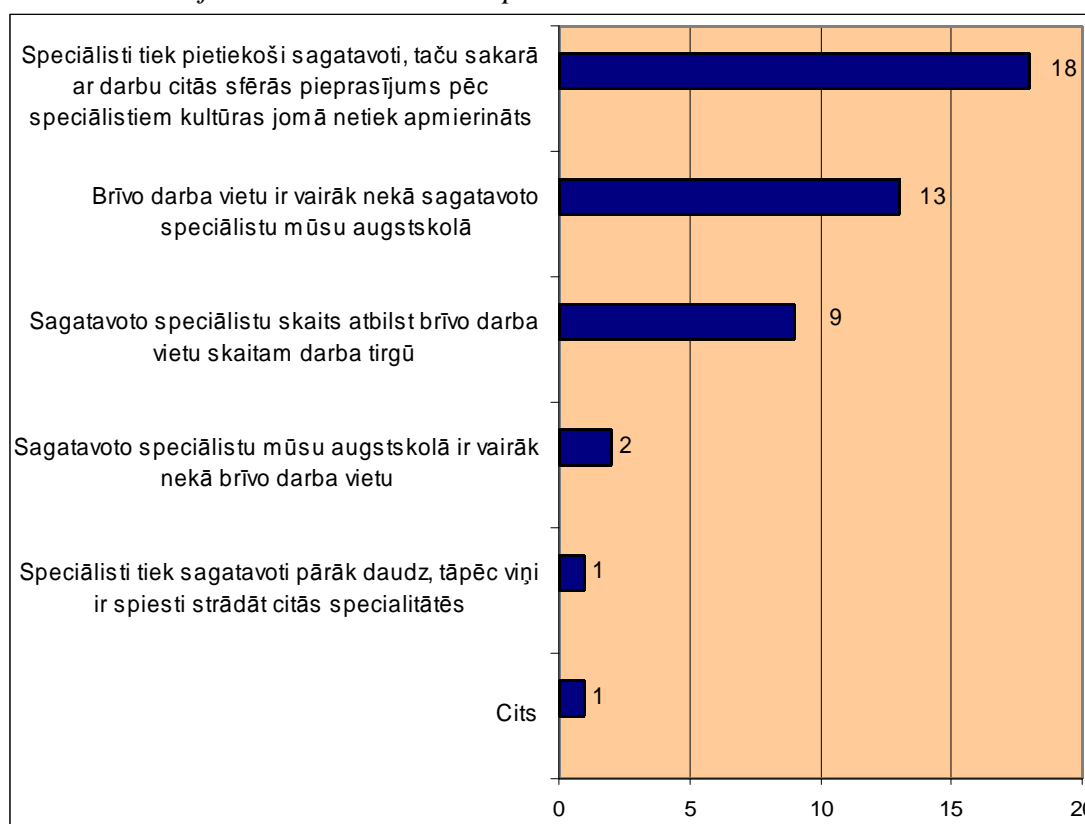
Īpašas problēmas ir mūzikas pedagogiem, jo reālie darba piedāvājumi jauniešiem speciālistiem ir tiešām neapmierinoši – lielākoties skola var piedāvāt nepilnu slodzi,

līdz ar to viņiem nemaksā vasaras atvaļinājumu, un līgums lielākoties tiek slēgts tikai uz vienu gadu. Jaunais speciālists, ja vien vēlas strādāt savā specialitātē, ir spiests apvienot darbu kādās trīs skolās. Jebkurā gadījumā skolotājs ir spiests meklēt darba papildiespējas. Šādu situāciju eksperte vispārējās izglītības mūzikas skolotāju programmā vērtē kā neapmierinošu, un norāda uz nepieciešamību sakārtot šo sfēru, uzlabojot likumdošanu un atbalsta iespējas mūzikas skolotājiem, lai nodrošinātu kaut vai ar dzīvojamo platību.

Attiecībā uz apgalvojumiem par darba vietu piedāvājumu un pieprasījumu kultūras jomā lielākajā daļā ekspertu uzskata, ka pieprasījums pēc speciālistiem kultūras jomā netiek Latvijā šobrīd apmierināts, tikai trīs eksperti no 41 uzskata, ka sagatavoto speciālistu ir par daudz.

21.grafiks. Darba piedāvājuma un pieprasījuma vērtējums (Absolūtais skaits)

Kuriem no sekojošiem izteikumiem Jūs piekrītat?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu vadītāji un nodaļu (katedru) vadītāji, n=41. Vairākatbilžu jautājums

Ieteikumi un nepieciešamie uzlabojumi

Līdzīgi kā vidējo profesionālo kultūrizglītības mācību iestāžu vadītāju vidū, arī augstskolu pārstāvju ieteikumi skar dažādas sfēras, un daudzi ieteikumi, piemēram, viedoklis, ka ir nepieciešams uzlabot pedagogu un valsts un pašvaldību iestādēs strādājošo kultūras darbinieku algu, izskan abās grupās.

Turpinājumā augstskolu pārstāvju sniegtie konkrētie ieteikumi pa tematiskajām grupām:

Ieteikumi, kas attiecas uz visu sabiedrību:

- Uzlabot valsts un pašvaldību kultūras iestādēs strādājošo atalgojumu, lai celtu kultūras darbinieku prestižu un motivētu jauniešu izvēlēties šo profesiju;
- Celt profesionālās izglītības koledžu līmeņa prestižu un popularitāti sabiedrībā;
- Nodrošināt valsts atbalstu tekstilrūpniecības un apģērbu rūpniecības attīstībai, kā arī atbalstu mazajiem uzņēmējiem;
- Finansiāli atbalstīt vairāk profesionālu mūziķu kolektīvu;
- Izveidot profesijas standartus daudzām trūkstošajām mūziķu profesijām, kas veicinātu izglītības satura pilnveidi, atalgojuma sakārtošanu, profesijas prestižu un konkurenci;
- Atjaunot operas teātri Liepājā un operetes teātri Rīgā;
- Veikt sistemātiskus ilgtermiņa pētījumus par jauno speciālistu iesaistīšanos darba tirgū.

Ieteikumi, kas attiecas uz izglītības sistēmu:

- Celt skolotāju profesijas atalgojumu un prestižu;
- Nodrošināt finansējumu spējīgiem studentiem, lai tie varētu mācīties ārzemēs;
- Uzlabot augstskolu materiāltehnisko bāzi un nodrošināt finansējumu, kas atbilst radošo profesiju vajadzībām;
- Nodrošināt finansējumu starptautiskai pieredzes apmaiņai;
- Atļaut iegūt kvalifikāciju „mākslas pedagogs” paralēli bakalaura un maģistra programmām;
- Mainīt statusu mūzikas un kora mācīšanai vispārizglītojošajās skolās, lai tā nav tikai interešu izglītība;
- Uzlabot svešvalodu pasniegšanu vidējās izglītības mācību iestādēs;
- Nodrošināt mūsdienu prasībām atbilstošu materiāli tehnisko bāzi, lai varētu īstenot mācību programmas, kurās studenti apgūst zināšanas, pielietojot jaunākās tehnoloģijas.

Ieteikumi, kas attiecas uz mācību programmām:

- Padarīt pieejamu sakārtotu un strukturētu informāciju studējošajiem par pastāvošā darba tirgus pieprasījumu un personāla atlases pamatprincipiem;
- Paplašināt starptautisko sadarbību studiju kursu realizācijā – vieslektori, tālmācība, studiju vizītes;
- Uzlabot svešvalodu apmācību mācību programmā;
- Aktivizēt sadarbību ar potenciālajiem darba devējiem;
- Sniegt plašākas zināšanas par nodokļu sistēmu Latvijā un ES;
- Ieviest menedžmenta studijas;
- Uzlabot absolventu zināšanas darba tirgus juridiskajās attiecībās.

Ieteikumi, kas attiecas uz augstskolu studentiem:

- Nopietnāk pārdomāt studiju programmas izvēli un mērķtiecīgāk iesaistīties apmācības procesā;
- Attīstīt loģiskās spiešanas spējas, prasmi domāt perspektīvā un sociālās komunikācijas prasmes;
- Izmantot augstskolās sniegtās prakses iespējas;

- Uzstādīt pietiekami augstus personiskos mērķus;
- Turpināt attīstīt iegūtās prasmes, iesaistīties tālākizglītības programmās;
- Cītīgi mācīties un godīgi veikt savu darbu.

2. Absolventu telefonaptaujas galvenie rezultāti

Kultūrizglītības iestāžu absolventu aptaujā tika aptaujāti 220 absolventi (plānoti 200), no kuriem 101 ir vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, bet 119 - augstskolu absolventi.

Aptaujā piedalījās kultūrizglītības iestāžu absolventi, kas ieguvuši šādas specialitātes (apvienotās grupas, ar pilnu specialitāšu sarakstu var iepazīties Tabulu pielikumā):

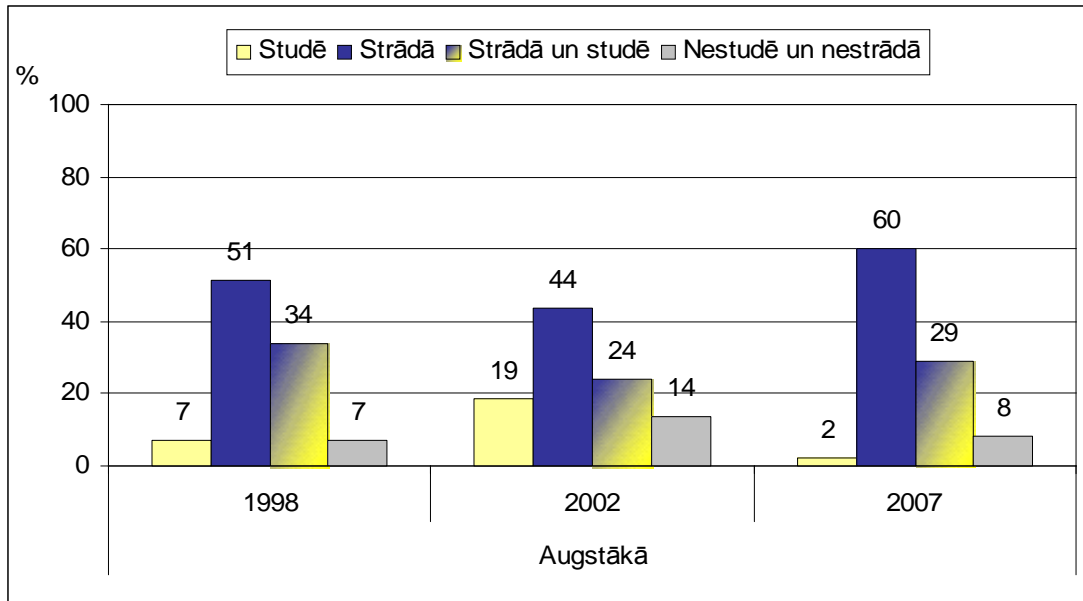
- 1) Diriģēšana (8 respondenti);
- 2) Vokālā mūzika (11 respondenti);
- 3) Instrumentālā mūzika (42 respondenti);
- 4) Vizuāli plastiskā māksla (9 respondenti);
- 5) Lietišķā māksla (60 respondenti);
- 6) Horeogrāfija un deja (8 respondenti);
- 7) Pedagoģija (27 respondenti)
- 8) Kultūras menedžeris, bibliotekārs (40 respondenti);
- 9) Cits (15 respondenti).

Sociālais statuss

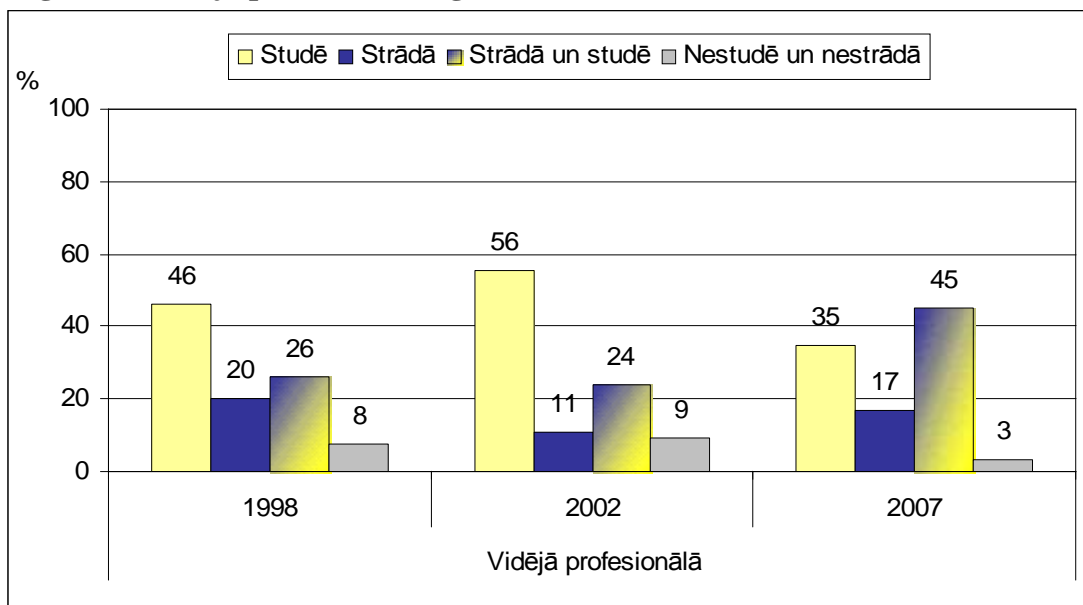
Salīdzinot aptaujāto absolventu sociālo statusu, redzams, ka 2007.gada aptaujā iekļuvuši ir vairāk nodarbināto absolventu. Ja 2002.gadā aptaujāto absolventu vidū, kas ieguvuši augstāko izglītību, 44% bija tādi, kas tikai strādā, un 24% - tādi, kas gan studē, gan strādā, tad 2007.gadā no visiem aptaujātajiem augstskolu absolventiem 60% tikai strādā, bet 29% gan strādā, gan studē. Absolventu vidū, kas ieguvuši augstāko izglītību, tikai 2% bija tādi, kas tikai studē.

Nedaudz atšķirīga situācija ir vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu vidū – šeit tādu, kas tikai studē ir 35%, bet tikai strādājošo ir 17%. 45% aptaujāto mēģina savas studijas apvienot arī ar darbu. Salīdzinot 2007.gada aptaujas datus ar iepriekšējo gadu pētījumiem, redzams, ka 2007.gadā ir ievērojami vairāk absolventu, kas darbu apvieno ar mācībām.

Tas, ka kopumā absolventu vidū ir vairāk strādājošo, potenciāli var liecināt, ka pēdējos gadus vērojama tendence, ka absolventi ātrāk un sekmīgāk iesaistās darba tirgū – šāds apgalvojums varētu būt ticams pētījuma rezultātus skatot plašākā kontekstā, kad Latvijā trūkst darba roku, kā arī saskan ar ekspertu viedokli, tomēr, jānorāda, ka datu reprezentativitāte neļauj izdarīt pārliecinošus vispārinājumus, un šeit var runāt tikai par iespējamu tendenci.

22.grafiks. Augstskolu absolventu sociālais statuss (%)

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Augstskolu absolventi, n=119.

23.grafiks. Vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventu sociālais statuss (%)

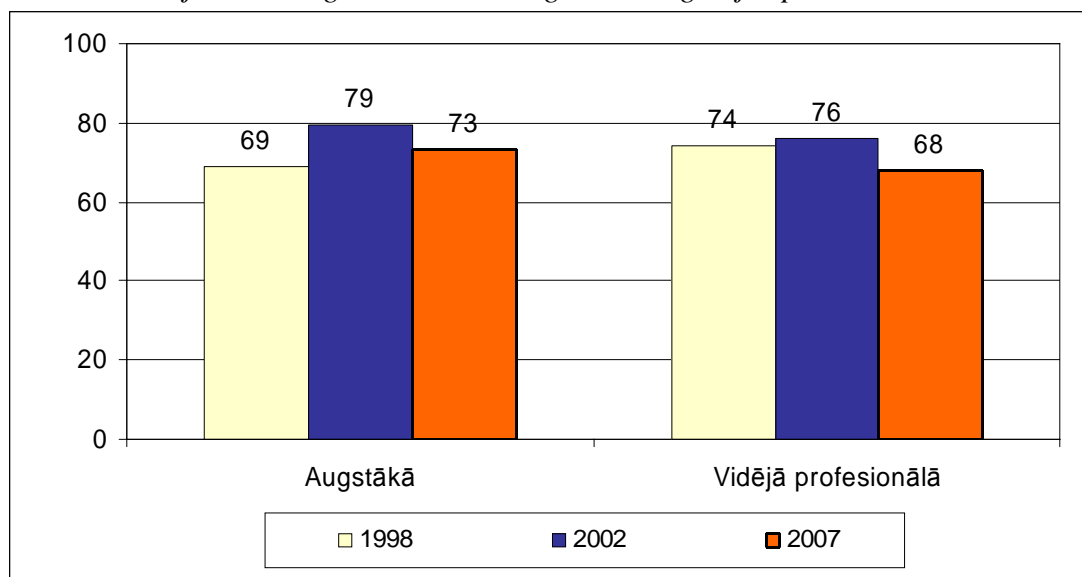
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

Nodarbinātība

Kopumā no visiem aptaujātajiem absolventiem nodarbināti ir 77% - augstskolu absolventu vidū – 89%, bet vidējās profesionālās izglītības iestāžu absolventu vidū – 62%. Skatot datus laika perspektīvā, redzams, ka 2007.gada aptaujāto absolventu vidū ir vairāk jauniešu, kas ir iesaistīti darba tirgū, bet ir salīdzinoši nedaudz mazāk jauniešu, kas strādā tieši savā specialitātē.

24.grafiks. Nodarbinātība savā specialitātē (%)

Vai Jūs strādājat kultūrizglītības skolā/ augstskolā iegūtajā specialitātē?

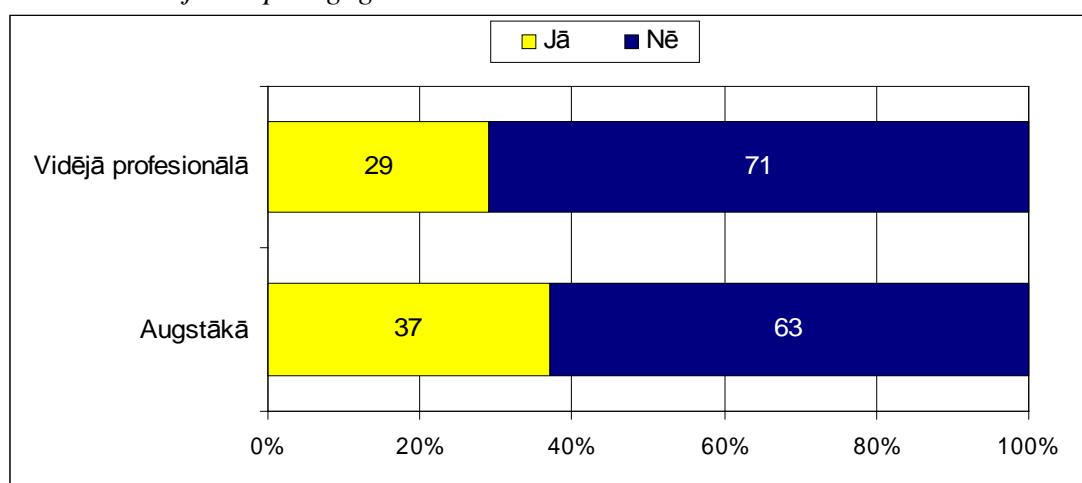

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā: augstskolu absolventi, n=106; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=63.

Vidēji no visiem strādājošajiem absolventiem 34% strādā kā pedagogi, nedaudz vairāk kā pedagogi strādā absolventi ar augstāko izglītību – 37%, bet vidējo profesionālo izglītības iestāžu beidzēju vidū – 29%. Tā kā absolventi ar vidējo izglītību pārsvarā netiek sagatavoti kā pedagogi, jāsecina, ka mācību iestādes pedagogu trūkuma dēļ ir spiestas piesaistīt arī kadrus ar vidējo profesionālo izglītību, kas, iespējams, savās turpmākajās studijās iegūs pedagoga kvalifikāciju vai arī strādā prakses programmas ietvaros. No pedagoģijas specialitāti ieguvušajiem kā pedagogi strādā 81% aptaujāto.

25.grafiks. Nodarbinātība pedagoģijā (%)

Vai Jūs strādājat kā pedagogs?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā: augstskolu absolventi, n=106; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=63.

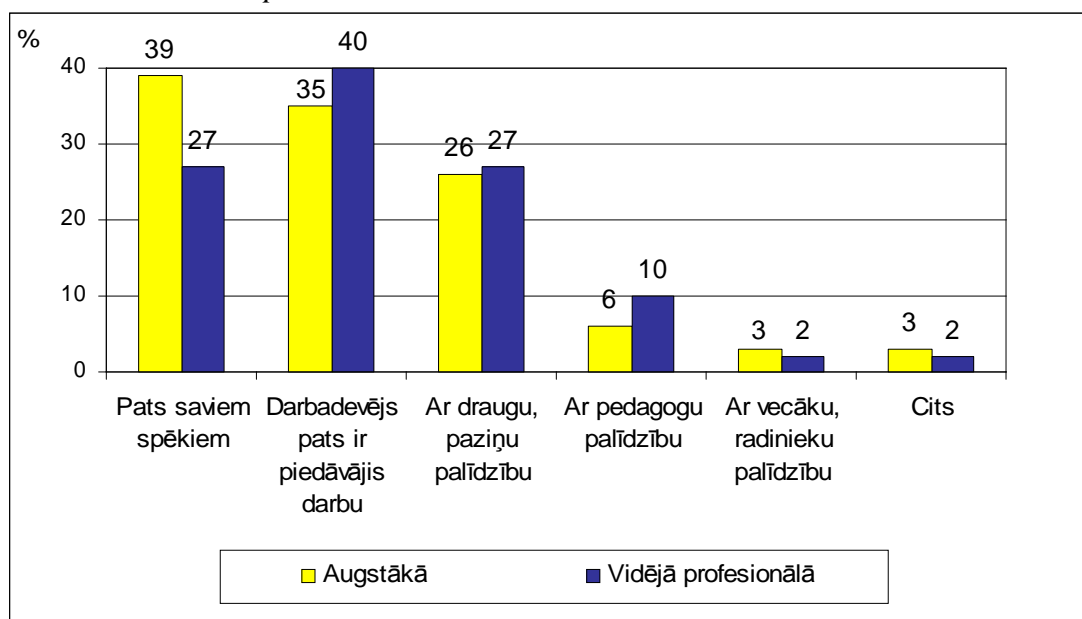
Attiecībā uz to, kā absolventi atrod savu darbu, vērojamas šādas tendences:

- Tipiskākās trīs atbildes, kā absolventi ir atraduši darbu, ir: darba devējs piedāvāja darbu – 37%, pats saviem spēkiem (meklējot pēc sludinājuma, uzvarot konkursa utt.) – 34%, ar draugu, paziņu starpniecību – 26%. Jāpiebilst, ka augstskolu absolventu vidū ir vairāk to, kas norāda, ka darbu atraduši paši saviem spēkiem (39%).
- No visiem respondentiem 51% norāda, ka savu darbu atraduši jau mācību laikā, vairāk tas raksturo tieši augstskolu absolventus, kuru vidū mācību laikā darbu atrada 57% strādājošo absolventu.
- 31% aptaujāto absolventu darbu atrada uzreiz pēc skolas, augstskolas beigšana – augstskolu absolventu vidū šādu atbildi izvēlas 23%, vidējās profesionālās izglītības iestādes absolventu vidū – 44%.
- 14% atzīmē, ka darbu meklējuši vairākus mēnešus.
- Visvairāk to, kas strādāja jau mācoties, ir pedagogijas specialitāti ieguvušo absolventu vidū.

Jautājumā par darba atrašanas laiku, ļoti būtiskas atšķirības attiecībā uz aptauju rezultātiem 1998., 2002. un 2007.gadā nav vērojamas, savukārt, jautājumu par to, kā tika atrasts darbs, nevar salīdzināt, jo tika mainīts jautājuma formulējums.

26.grafiks. Darba meklēšanas veidi (%)

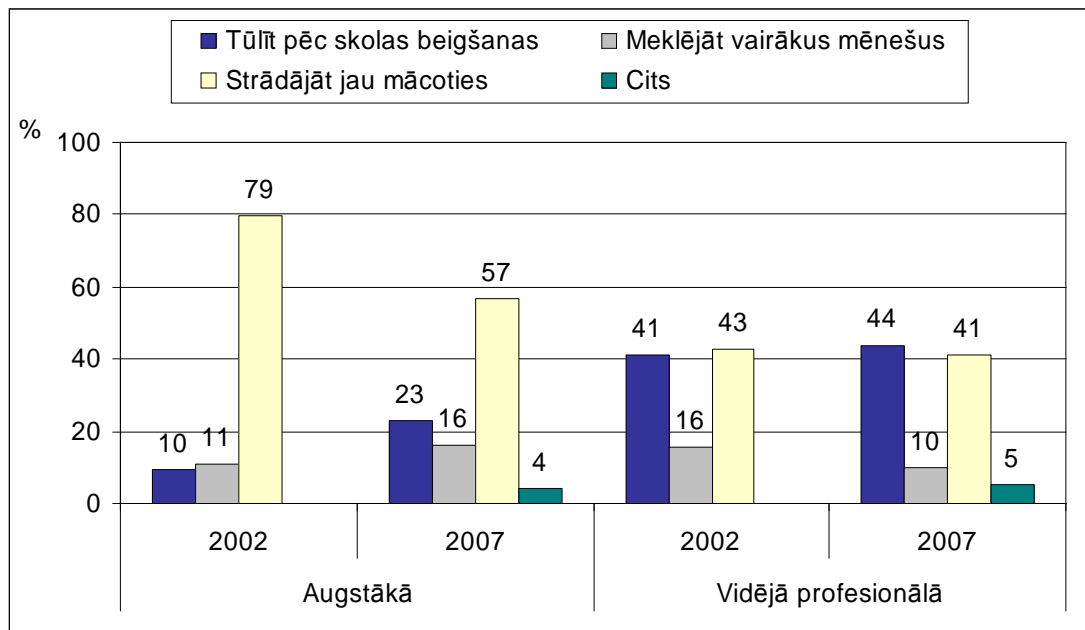
Kā Jūs atradāt savu pamatdarbu?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā un nav pašnodarbināti: augstskolu absolventi, n=101; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=60.

27.grafiks. Laiks, kurā tika atrasts darbs (%)

Cik ilgā laikā Jūs atradāt darbu?

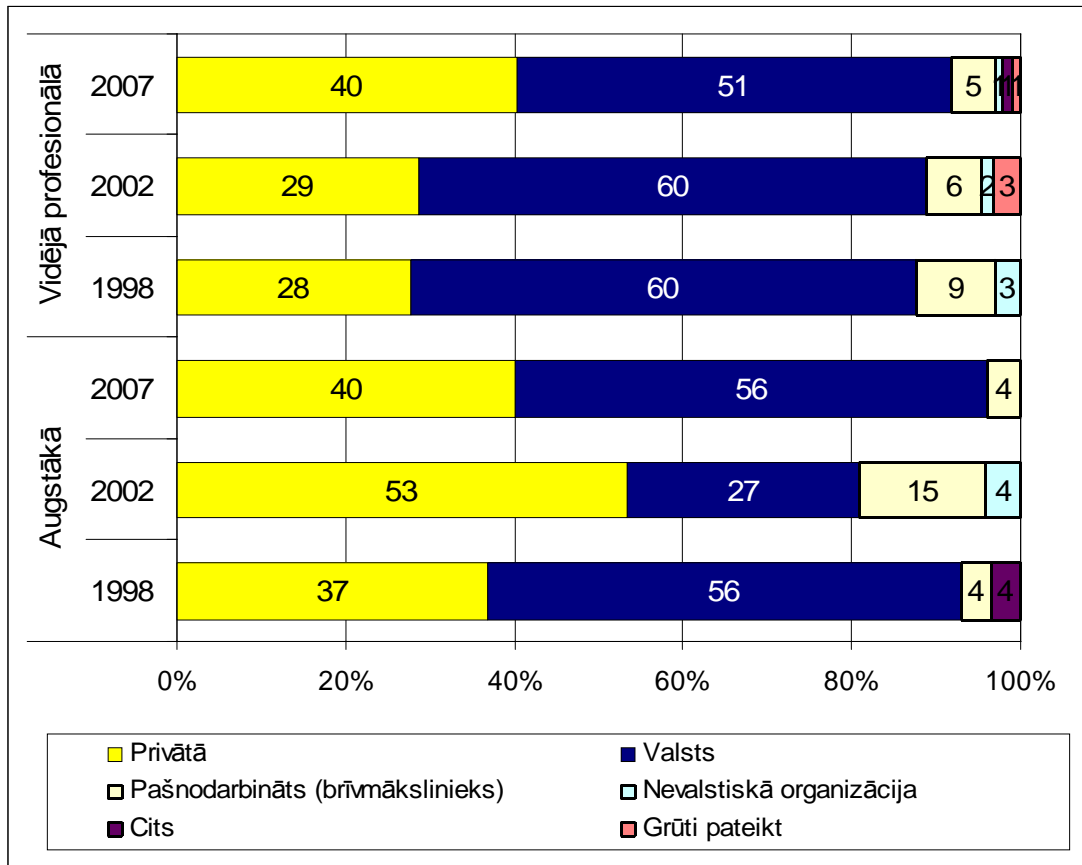
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā un nav pašnodarbināti: augstskolu absolventi, n=101; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=59.

No visiem aptaujātajiem 40% strādā pat divās vai vairāk darbavietās, augstāko un vidējo mācību iestāžu absolventu atbildes šajā jautājumā gandrīz neatšķiras – atbilstoši 41% un 38% absolventu strādā vismaz divās darba vietās. Biežāk vairākās darba vietās strādā tieši pedagoģijas specialitāti apguvušie (62%).

Aplūkojot aptaujas datu attiecībā uz strādājošo absolventu nodarbinātības sektoru, jāatzīmē, ka līdzīgi kā 1998.gadā un 2002.gadā vairums absolventu strādā valsts sektorā (54%) vai privātās iestādēs (40%). Tikai 5% darbojas kā brīvmākslinieki vai pašnodarbinātie. Privātajā sektorā un kā brīvmākslinieki salīdzinoši ievērojami biežāk nodarbināti ir tie, kas beidzot skolu ieguvuši specialitāti kādās no lietisķās mākslas veidiem. Valsts sektorā vairāk nodarbināti ir pedagoģijas, diriģēšanas un horeogrāfijas specialitātes ieguvušie absolventi.

28.grafiks. Nodarbinātības sektors (%)

Vai Jūs strādājat privātā sektorā, valsts sektorā, nevalstiskā organizācijā vai esat pašnodarbināts (brīvmākslinieks)?

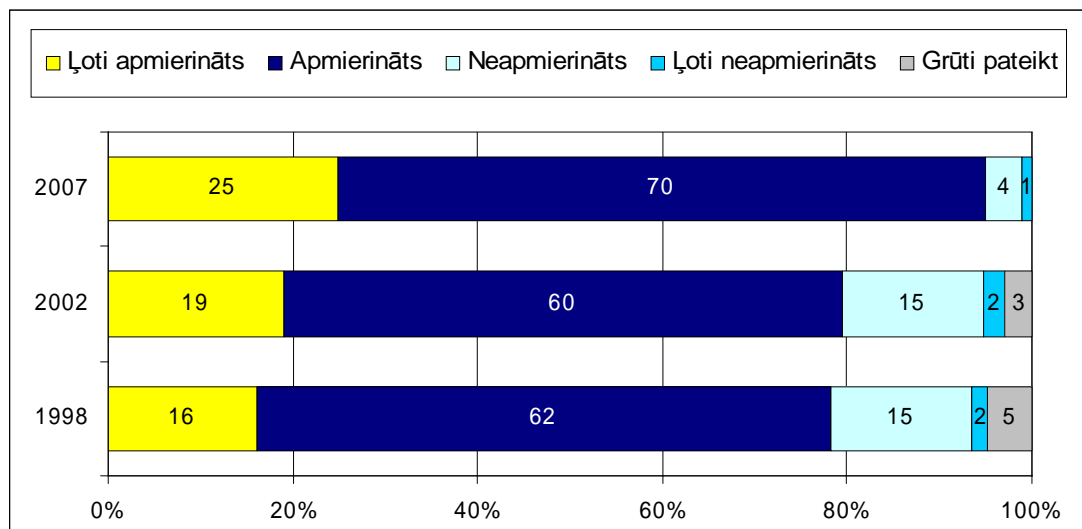

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā un nav pašnodarbināti: augstskolu absolventi, n=101; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=59.

Strādājošo apmierinātība ar savu darbu kopumā ir vērtējama kā augsta: tikai 1% strādājošo absolventu ir ļoti neapmierināti ar savu darbu, 4% - izvēlas atbildi „neapmierināts, bet 25% ir ļoti apmierināti ar savu darbu. Salīdzinot atbildes ar 1998.gada un 2002.gada aptauju rezultātiem, redzams, ka 2007.gadā aptaujātie ievērojami labāk vērtē savu apmierinātību ar darbu. Vismazāk apmierinātie ar savu darbu ir instrumentālās mūzikas specialitātes un horeogrāfijas un dejas specialitātes absolventu vidū.

29.grafiks. Apmierinātība ar darbu (%)

Vai Jūs esat apmierināts ar savu pašreizējo darbu? Vai Jūs esat ļoti apmierināts, apmierināts, neapmierināts vai ļoti neapmierināts?

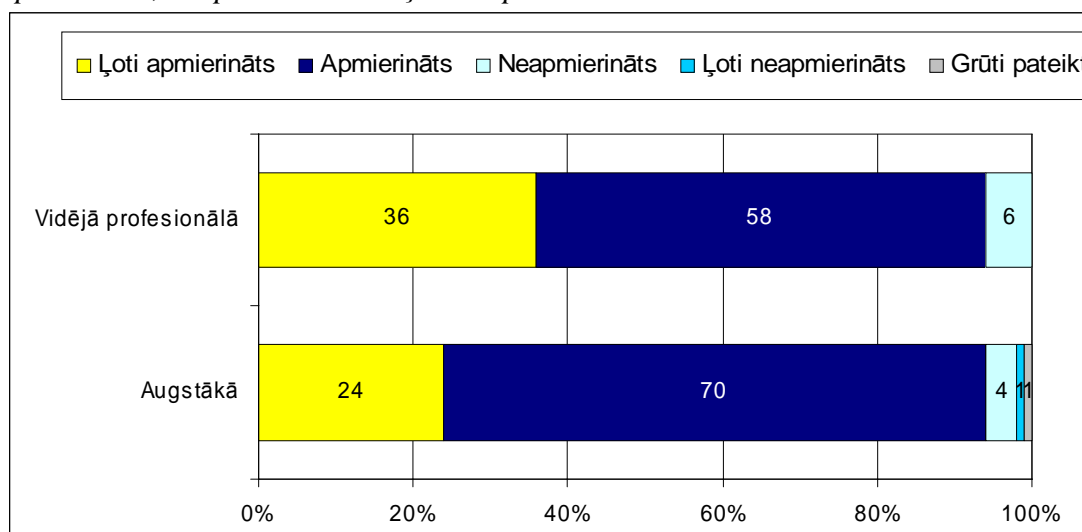
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas strādā: augstskolu absolventi, n=106; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=63.

Iegūtās izglītības vērtējums

Ar iegūto izglītību vidēji no visiem absolventiem ļoti apmierināti ir 29%, apmierināti ir 64%, bet neapmierināti ir 5%. Salīdzinoši nedaudz vairāk ļoti apmierināto ir vidējās profesionālās izglītības iestāžu absolventu vidū – 36%. Mazāk apmierināti ar iegūto izglītību ir pedagoģijas specialitātes absolventi (18% ir ļoti apmierināti), savukārt vispozitīvāko vērtējumu sniedz absolventi, kas ieguvuši vokālās mūzikas specialitāti (55% ir ļoti apmierināti).

30.grafiks. Apmierinātība ar iegūto izglītību (%)

Vai Jūs esat apmierināts ar savu iegūto izglītību? Vai Jūs esat ļoti apmierināts, apmierināts, neapmierināts vai ļoti neapmierināts?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

Visbiežāk minētie pozitīvie aspekti, ko absolventi piemin, atceroties savas studijas kultūrizglītības iestādē, kurā mācījās, ir iegūtās zināšanas un pieredze (27%), labi pedagogi, pasniedzēji (13%) un iegūtā praktiskā pieredze, prasmes (13%). Šie trīs minētie aspekti ir visbiežāk minētie gan augstskolu absolventu vidū, gan arī vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu beidzēju vidū (1. tabula).

Savukārt neapmierinātība un negatīvs vērtējums, atceroties savas studijas kultūrizglītības iestādē, kurā mācījās, izskan attiecībā uz **mācību programmu** – 12% uzskata, ka mācību programmā ir par daudz vispārizglītojošo priekšmetu, bet par maz priekšmetu specialitātē; 6% savukārt uzskata, ka vispārizglītojošo priekšmetu viņiem ir bijis par maz; 6% uzskata, ka iegūtās zināšanas ir pārāk teorētiskas un ir pietrūcis praktisko nodarbību. 10% norāda, ka viņus neapmierināja programmas saturs, neprecizējot, kas tieši.

8% absolventu norāda, ka mācību iestādē ir **slikts tehniskais aprīkojums**, bet 4% atzīmē, ka mācību iestādei ir nepiemērotas telpas vai ir vajadzīgs remonts.

Ar **pedagogu darba kvalitāti un attieksmi** neapmierināti ir 7% absolventu, 3% norāda, ka mācību iestādē nepieciešama mācībspēku atjaunošana, jo dominē pensijas vecuma pedagogi.

Jāpiebilst, ka 15% absolventu norādīja, ka viņus viss apmierināja un viss bija kārtībā, bet 7% bija grūti formulēt, kas viņus neapmierināja vai kādi uzlabojumi būtu nepieciešami viņu absolvētajā mācību iestādē.

1.tabula. Pozitīvais iegūtajā izglītībā (Absolūtais skaits)

Ko pozitīvu Jūs varat minēt, atceroties savas studijas kultūrizglītības iestādē, kurā mācījāties? Kādi bija Jūsu lielākie ieguvumi mācību procesā?

	IZGLĪTĪBA		Total
	Augstākā	Vidējā	
Izglītība, zināšanas, pieredze, labs pamats, iegūtā profesija	31	28	59
Pedagogi, pasniedzēji	15	14	29
Iespēja darboties praktiski, iespēja uzstāties, praktiskās nodarbības	17	11	28
Kontakti, sakari, draugi	9	5	14
Dažādība, daudzpusība, plašāks skatījums, redzesloks	8	3	11
Personības veidošana, attīstīšana, dzīves skola	3	7	10
Mācību priekšmeti, atsevišķi priekšmeti	8	2	10
Radoša atmosfēra, jauns skatījums	5	4	9
Individuāla pieeja, attieksme	3	4	7
Draudzīga, cilvēciska vide, atmosfēra, attieksme pret cilvēku	3	4	7
Pasākumi, ceļošanas iespējas, apmaiņas braucieni	4	2	6
Grūti pateikt, nav atbildes	4	2	6
Patstāvības ieaudzinašana	0	5	5
Jaunākās tehnoloģijas, zināšanas par jaunākajām tendencēm	2	3	5
Tehniskā aprīkojuma, mācību līdzekļu pieejamība	1	2	3
Labas, dziļas teorētiskās zināšanas	2	1	3
Atrašanās vieta	2	0	2
Plaša informācija topošajiem studentiem, noderīga informācija	2	0	2
Nekā pozitīva	0	2	2
Nav eksakto priekšmetu	0	1	1
Viss kopumā, viss pozitīvi	0	1	1
	119	101	220

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

2.tabula. Negatīvais iegūtajā izglītībā (Absolūtais skaits)

Kas Jūs neapmierināja kultūrizglītības iestādē, kurā mācījāties? Kādi uzlabojumi tur būtu nepieciešami?

	IZGLĪTĪBA		Total
	Augstākā	Vidējā	
Viss apmierināja, viss bija kārtībā	10	24	34
Par daudz vispārizglītojošo, nespeciālo priekšmetu, maz specialitātē	19	7	26
Izglītības kvalitāte, programmu saturs, lekciju plānu nepilnība	22	1	23
Slikts tehniskais, mācību līdzekļu aprīkojums	6	11	17
Pasniedzēju, pedagogu darba kvalitāte, attieksme	5	11	16
Grūti pateikt, nav atbildes	12	3	15
Par maz uzmanības vispārizglītojošiem priekšmetiem	5	8	13
Pārāk liels uzsvars uz teorētiskajām zināšanām, maz iespēju praktizēt	9	4	13
Darba vietas, telpu, apstākļu nepiemērotība, vajadzīgs telpu remonts	4	6	10
Pensijas vecuma pedagogi, vajadzīga mācībspēku atjaunošana	2	5	7
Nepastāvība, izmaiņas (izglītības sistēmas, vadības, pedagogu)	4	3	7
Zemas stipendijas, jāpalielina stipendijas	2	3	5
Novecojuši informācija, tehnoloģijas, programmas	5	0	5
Attieksme pret strādājošajiem studentiem, grūti savienot mācības ar darbu	4	1	5
Pārāk liela slodze, saspringts stundu saraksts	0	4	4
Vieslektoru trūkums	3	0	3
Lielāka disciplīna, stingrība	0	2	2
Akreditācijas problēmas	1	1	2
Neobjektīvs novērtējums, zems novērtējums	0	2	2
Vājš atsevišķu priekšmetu līmenis	0	2	2
Atestācija reizi mēnesī, kas traucē mācības	0	2	2
Nav darba garantijas pēc skolas beigšanas	1	0	1
Liels lekciju apjoms	1	0	1
Maksas studijas	1	0	1
Atrašanās vieta, infrastruktūra	1	0	1
Maz iespēju iegūt izglītību pie labākajiem pasniedzējiem	1	0	1
Latviešu plūsmā mācības pārsvarā krievu valodā	1	0	1
Vairāki darba piedāvājumi	0	1	1
	119	101	220

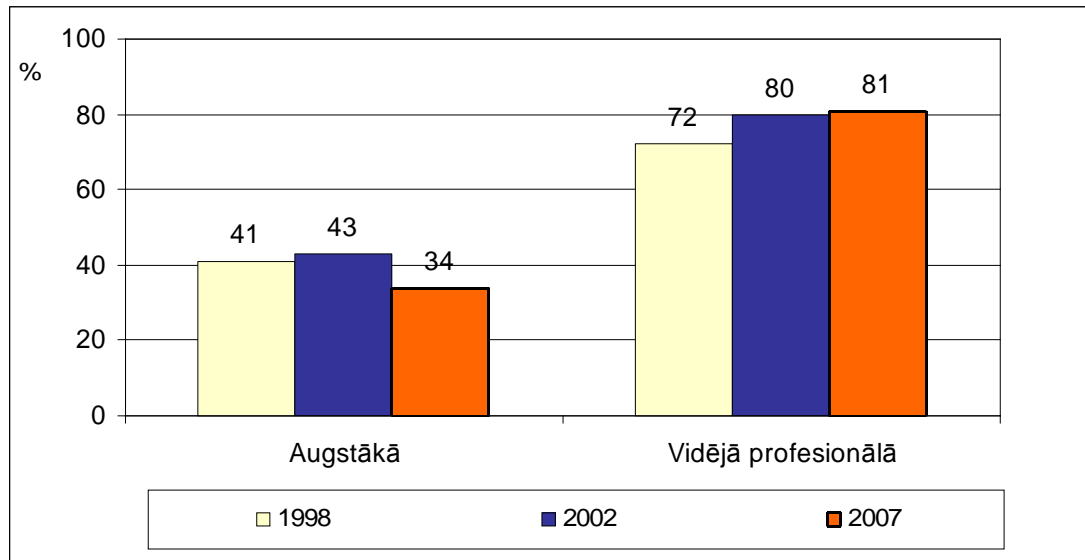
Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

Studiju turpināšana

No visiem absolventiem studijas turpina 56% aptaujāto, loģiski, ka lielais vairums to, kas turpina studijas ir vidējo profesionālo kultūrizglītības iestāžu absolventu vidū – 81%. 74% no tiem, kas turpina savas studijas, pašreizējās studijas ir saistītas ar jau iegūto specialitāti.

31.grafiks. Studentu skaits, kas turpina studijas (%)

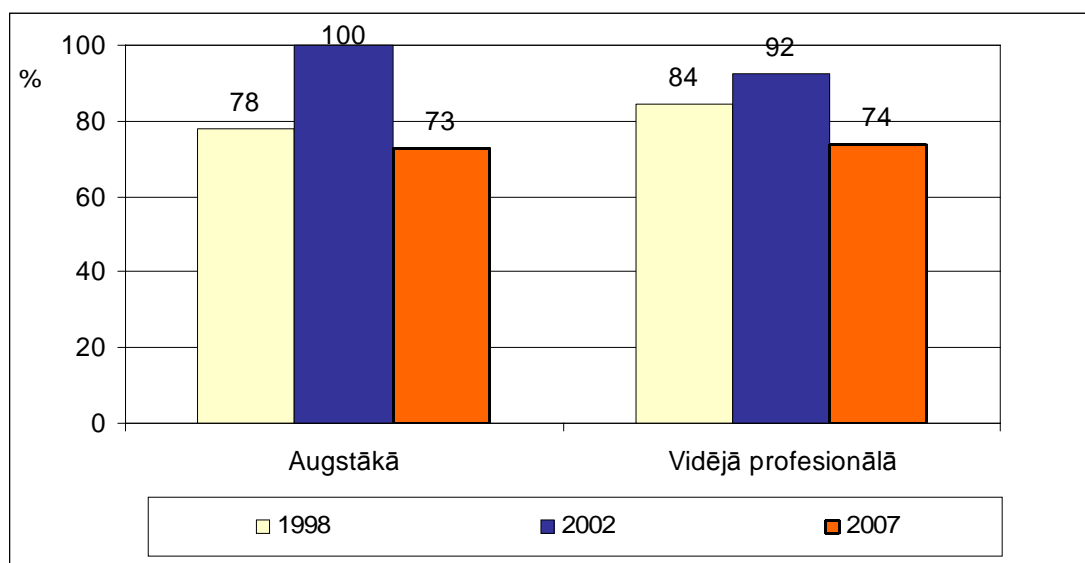
Vai Jūs vēl turpināt studijas pēc kultūrizglītības skolas / augstskolas beigšanas kādā citā mācību iestādē?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

32.grafiks. Studentu skaits, kas turpina studijas savā specialitātē (%)

Vai Jūsu pašreizējās studijas ir saistītas ar kultūrizglītojošā skolā iegūto specialitāti?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti, kas turpina studijas: augstskolu absolventi, n=40; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=82.

Viedoklis par iespēju strādāt par pedagogu un reģionos

Iespējas strādāt par pedagogu vai savā specialitātē kaut kur reģionos absolventi vērtē kā vienlīdz pievilcīgas: vidēji 40% šādas nākotnes izredzes vērtē negatīvi, bet tikai ap 15% - ļoti pozitīvi. Interesanti, ka darbu pedagogijā negatīvāk vērtē augstskolu absolventi, bet darbu reģionos – vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi.

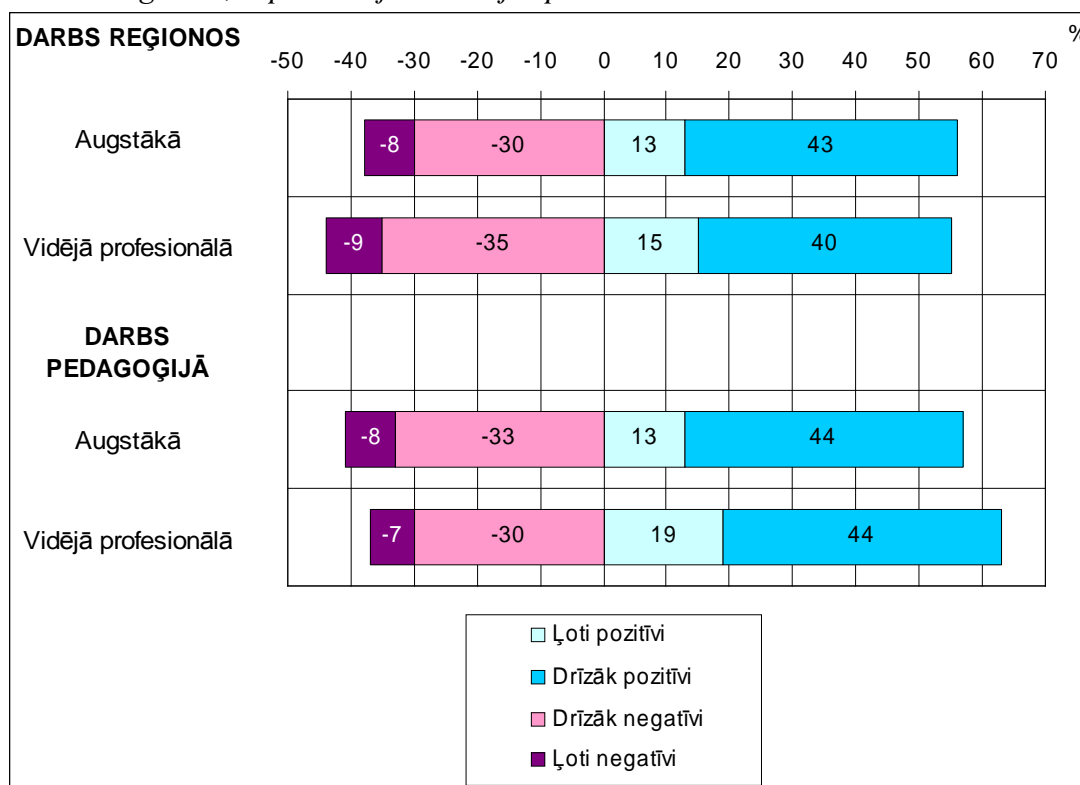
Aplūkojot to absolventu atbildes, kas ieguvuši pedagoga izglītības specialitāti, redzams, ka negatīvi darbu pedagogijā vērtē 18%. Par iespējām strādāt reģionos pedagogijas specialitātes absolventu vidū drīzāk negatīvi izsakās 30%.

Vispozitīvāk iespēju strādāt savā specialitātē reģionos vērtē diriģēšanas un pedagogijas specialitātes absolventi, savukārt, iespējas strādāt par pedagogu – diriģēšanas un horeogrāfijas un dejas specialitātes ieguvušie.

33.grafiks. Viedoklis par iespēju strādāt par pedagogu un reģionos (%)

Domājot par dažādām darba iespējām, kā Jūs vērtētu iespēju strādātu par pedagogu kādā kultūrizglītības iestādē?

Domājot par dažādām darba vietām, kā Jūs vērtētu iespēju strādātu savā specialitātē kaut kur reģionos, ārpus lielajām Latvijas pilsētām?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

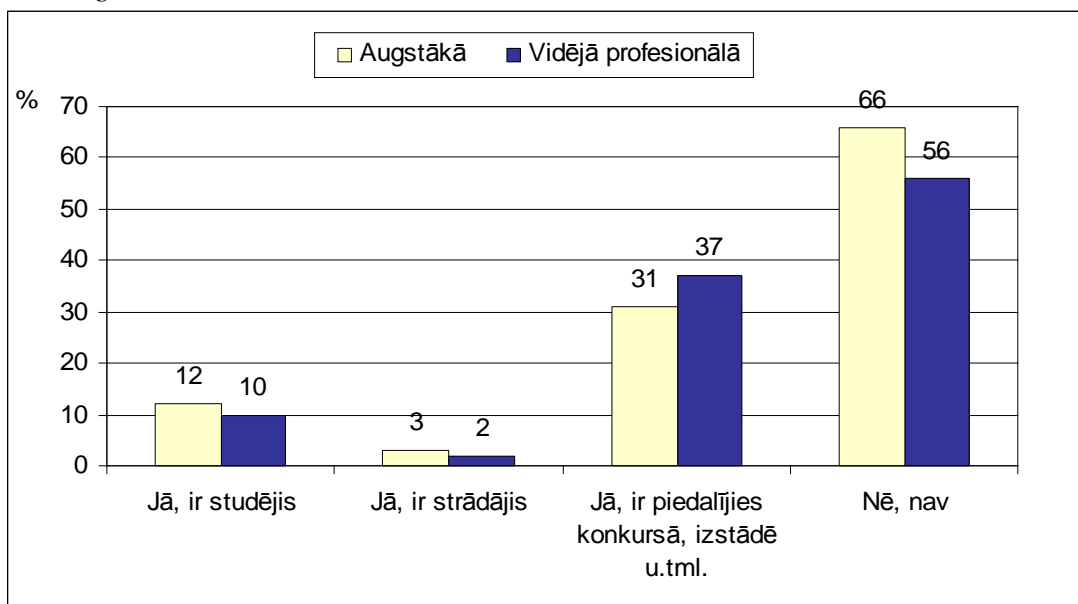
Studijas un darbs ārzemēs

Absolventu vidū 62% ir tādi, kas saistībā ar savām studijām nav guvuši nekādu pieredzi ārzemēs, 34% ir pieredze, kas iegūta piedaloties konkursā, koncertā vai izstādē, 11% ir studējuši kādā apmaiņas programmā, bet 3% ir strādājuši ārzemēs. Interesanti, ka vidējo profesionālo mācību iestāžu absolventu vidū ir vairāk to, kam ir kāda pieredze saistībā ar studijām ārzemēs.

Skatoties dažādu specialitāšu pārstāvju atbildes, redzams, ka vismazāk pieredzes apmaiņu ārzemēs ir guvuši kultūras menedžeru un bibliotekāru specialitātes ieguvušie, visvairāk studējošo ir lietīšķās mākslas specialitāšu guvēju vidū, bet visvairāk konkursos vai koncertos piedalījušies ir diriģēšanas, instrumentālās mūzikas vai horeogrāfijas specialitāti ieguvušie.

34.grafiks. Pieredze saistībā ar studijām ārzemēs (%)

Vai Jūs esat mācījies, strādājis vai guvis pieredzi, piedaloties atsevišķos pasākumos, piemēram, konkursos, izstādēs u.c. ārzemēs saistībā ar savām studijām kultūrizglītības iestādē?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

Vairākatbilžu jautājums.

Konkrēti plāni studēt vai strādāt ārzemēs ir 32% aptaujāto – vairums no viņiem gatavojas turpināt studijas ārzemēs, savukārt, 52% sniedz diezgan konkrētu atbildi, ka negatavojas ne strādāt, ne mācīties ārzemēs, bet 15% nesniedza konkrētu atbildi, -acīmredzot vēl svārstās un apsver dažādas iespējas vai arī būtu gatavi studēt vai strādāt, bet paši aktīvi to neorganizē.

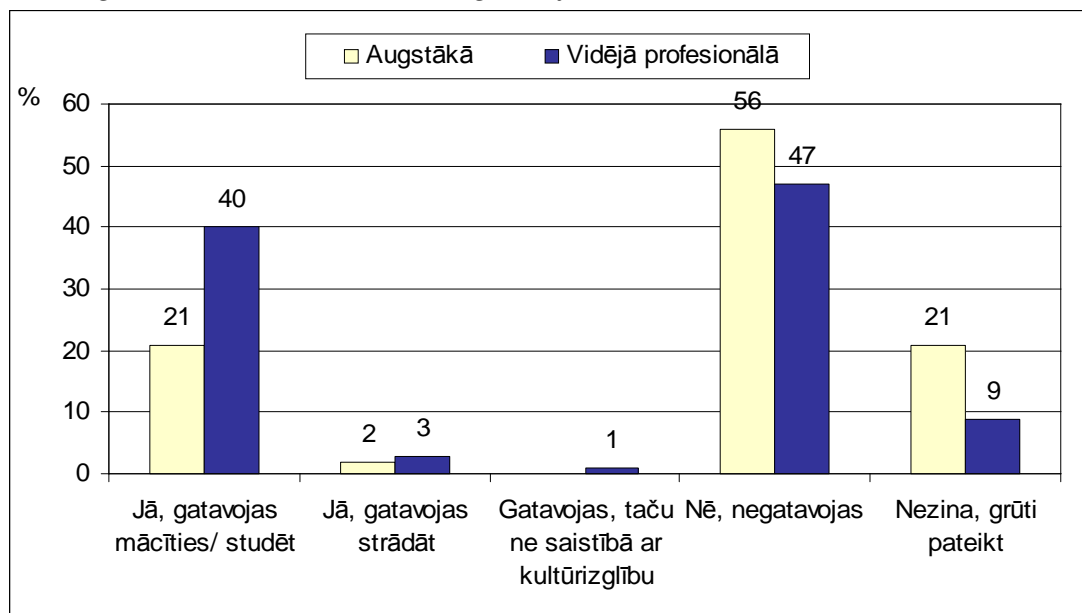
Lielāku gatavību studēt ārzemēs pauž tieši vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi - augstskolu absolventu vidū studēt ārzemēs gatavojas 21% aptaujāto, bet vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventu vidū – 40%. Interesanti, ka vismazāko interesi par darbu vai mācībām ārzemēs pauž pedagogijas specialitāti

ieguvušie – viņu vidū 74% pauž viedokli, ka negatavojas ne studēt, ne strādāt ārzemēs.

Salīdzinot 2002.gada un 2007.gada aptauju datus attiecībā uz ārzemes iegūto pieredzi un nākotnes plāniem studēt vai strādāt ārzemēs, būtiskas izmaiņas nav vērojamas, vienīgi jāatzīmē, ka 2007.gadā aptaujāto vidū ir par 10% mazāk to, kas gatavojas strādāt ārzemēs.

35.grafiks. Plāni studēt vai strādāt ārzemēs (%)

Vai Jūs gatavojaties nākotnē studēt, strādāt ārzemēs saistībā ar savām studijām kultūrizglītības iestādē vai arī Jūs negatavojaties to darīt?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.

Materiālais stāvoklis

Absolventu materiālais stāvoklis aptaujā tika vērtēts, izmantojot divus jautājumus – respondenti tika lūgti novērtēt, kādi ir viņu ienākumi mēnesī pēc nodokļu atvilkšanas, kā arī tika lūgts viņu subjektīvais vērtējums par to, cik daudz vai maz viņi ar saviem ienākumiem var atļauties iegādāties un uzkrāt.

Aptaujas rezultāti parāda, ka 24% aptaujāto ienākumi mēnesī ir līdz 150 LVL, 22% ienākumi ir no 151 līdz 250 LVL, 23% ienākumi ir no 251 līdz 400 LVL uz rokas, bet 26% ienākumi pārsniedz 400 LVL. Salīdzinoši ievērojami augstāki ienākumi ir augstskolu absolventiem, kuru vidū tikai 10% ienākumi nepārsniedz 150 LVL mēnesī. Vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventu vidū šajā ienākumu grupā ir 42% aptaujāto.

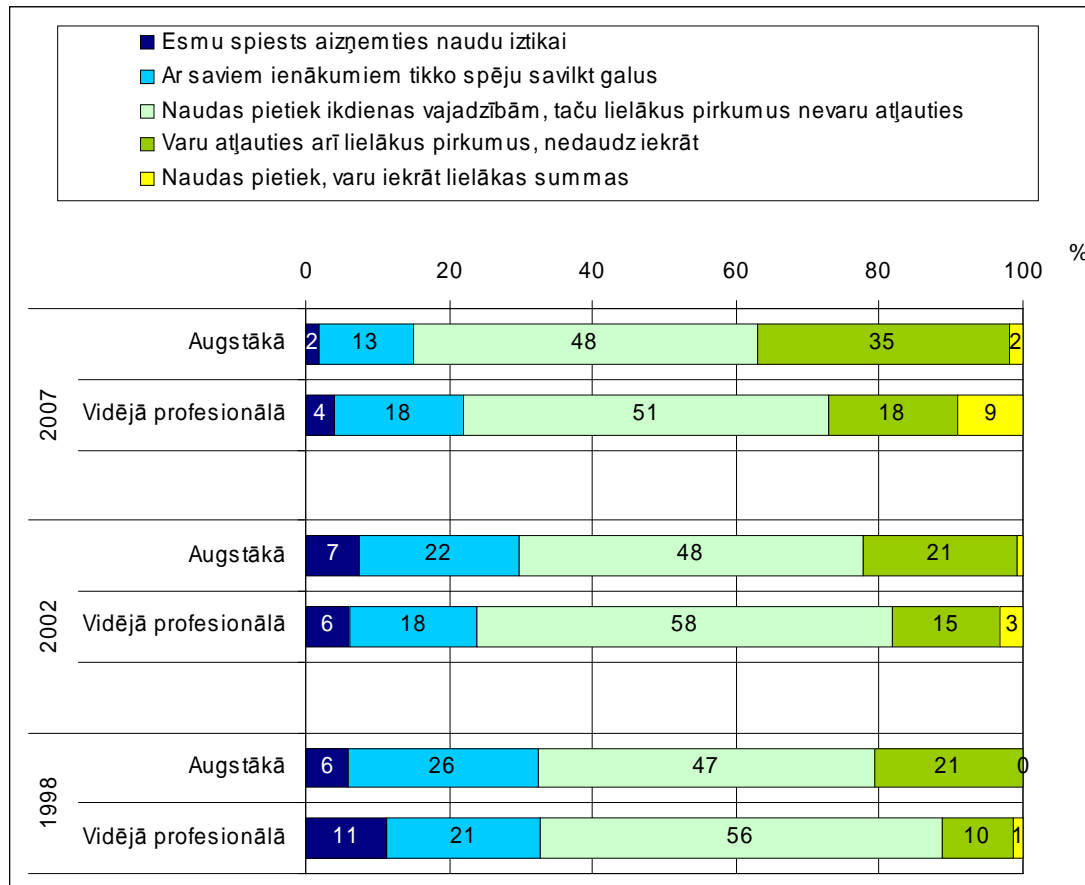
Aplūkojot absolventu subjektīvo savu materiālo iespēju pašvērtējumu, atšķirības augstskolu un vidējo profesionālo skolu absolventu atbildēs ir mazāk izteiktas, lai gan, protams, pašvērtējuma grupa „Varu atļauties arī lielākus pirkumus un nedaudz

iekrāt” lieluma ziņā būtiski atšķiras: augstskolu absolventu vidū ir 34%, bet vidējās profesionālās izglītības iestāžu absolventu vidū tikai 17%.

Salīdzinot aptaujas 1998., 2002. un 2007.gadā, redzams, ka ir nedaudz samazinājusies tā daļa, kas savu materiālo stāvokli vērtē kā ļoti sliktu: „Esmu spiests aizņemties naudu iztikai” un „Ar saviem ienākumiem tikko spēju savilkt galus”, bet ir pieaudzis to skaits, kas savus ienākumus vērtē kā labus.

36.grafiks. Materiālā stāvokļa raksturojums (%)

Kā Jūs raksturotu savu materiālo stāvokli?

Avots: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2007. Bāze: Visi respondenti: augstskolu absolventi, n=119; vidējo profesionālo izglītības iestāžu absolventi, n=101.